

Makale Türü/Article Type: *Araştırma/Research*

DOI:10.47105/nsb.849355

Atf/Citation: Ergan, S. N. & Ergan, Ç. (2021). Sosyal medyanın eğitsel kullanımı üzerine bir örnek olay araştırması. *Nitel Sosyal Bilimler*, 3(1), 72-106.

Sosyal Medyanın Eğitsel Kullanımı Üzerine Bir Örnek Olay Araştırması

^aSaniye Nur Ergan¹, ^bÇağatay Ergan

^a*Araştırma Görevlisi, Ordu Üniversitesi, Türkiye*

^b*Öğretmen, Turnasuyu Ortaokulu, Türkiye*

Öz

Sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanma dinamiklerinin anlaşılmasını amaçlayan bu çalışma bir örnek olay araştırmasıdır. Araştırmanın katılımcıları aktif bir sosyal medya kullanıcısı olan öğrenci, öğrencinin velisi ve öğretmendir. Veriler görüşme, gözlem ve yazılı kaynaklar (tweetler) aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme verileri üzerinde MAXQDA ile içerik analizi yapılmıştır. Tweet analizlerinde ise R ve Python programlama dillerinden faydalanılarak oluşturulan uygulamalar kullanılmıştır. Böylelikle @ipekv1 (öğrenci) kullanıcısının tweetleri veri kümesi haline getirilmiş ve analiz edilmiştir. Bu analizde etkileşim haritası, hashtag analizi ve en çok etkileşim alan tweetler incelenmiştir. Araştırma bulguları kişisel özellikler, aile ve sosyal medyanın doğası başlıkları altında değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçları Bourdieucu yaklaşımla tartışılmıştır. Araştırmanın çıkarımları doğrultusunda sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanmak isteyen öğrencilere, sosyal medyanın doğasını anlamadan etkin bir kullanım gerçekleştiremeyeceklerinin farkında olmaları; velilere ise çocukların dijital uçurumdan korunmak için sadece internet erişimine değil aileden alacakları bir kullanma kılavuzuna ihtiyaç duyduklarını bu nedenle onlara siber güvenlik dahil sosyal medyanın içeriği hakkında destek olmaları önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: eğitsel sosyal medya kullanımı, Twitter, Tweet analizi, EBA, dijital sermaye, Bourdieu.

¹**Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Saniye Nur Ergan, Ordu Üniversitesi, snurergan@hotmail.com, Türkiye

Gönderim Tarihi/Received: 29.12.2020

Kabul Tarihi/Accepted: 25.02.2021

Yayımlanma Tarihi/Published: 30.06.2021

Telif hakkı: © 2021 Ergan & Ergan. Bu lisans, yazarın orijinal yaratıcı olarak atfedilmesi ve yeniden kullanımın ticari olmayan amaçlarla, yani araştırma veya eğitim amaçlı kullanımla sınırlı olması koşuluyla, kullanıcıların makaleyi kullanmasına, çoğaltmasına, yaymasına veya görüntülemesine izin verir.

Copyright: © 2021 Ergan & Ergan. This licence permits users to use, reproduce, disseminate or display the article provided that the author is attributed as the original creator and that the reuse is restricted to non-commercial purposes i.e. research or educational use.

Educational Use of Social Media: A Case Study

Extended Summary

The frequent use of social media sites such as Twitter, YouTube, and Instagram may be changing young people's learning experiences. It is important to investigate the educational uses of social media, in order to understand how the internet can be utilised most effectively. This study examines the dynamics of using social media for educational purposes. The focus of the study is a middle school student who is a social media user, İpek Varol, who is a 13-year-old student and has 15K followers on Twitter. As of August 22, @ipekv1's profile has 6447 tweet shares on Twitter and on YouTube, 268 subscribers, and 59 videos posted. She also is a member in 10 group on EBA (Turkish educational electronic content network), with 1115 posts, 581 discussions, and 152 votes cast. The student uses Twitter and EBA social media tools to share educational content. In addition, the student's parents and teacher participated in this case study. The data was collected through interviews, observations, and written sources (tweets). MAXQDA was used in the analysis of data. Content analysis was carried out with an open coding approach, and tweets were converted into a data set using the R and Python languages. As part of the tweet analysis, the resultant interaction map, hashtag analysis, and the tweets receiving the most interaction were examined.

The research findings evaluated under the headings of personal characteristics, family, and the nature of social media. Results on personal characteristics are similar to the literature. At the same time, the data showed that social media experience shapes personality traits. Accordingly, there is a reciprocal relationship between these two factors. Introversion and shyness observed in the case diminished and disappeared with the use of social media. Family, another variable that differs according to various samples and study groups, offers an atmosphere in which personal characteristics of family members are shaped. It may encourages the educational use of social media with a safe and open approach to cybersecurity. In this study, it is seen that the family adopted a deeply supportive approach in the student's use of social media. The teacher, who is in close contact with the family, described them as student-oriented, investigative, and open to communication. Students who are not supported sufficiently by their family remain disadvantaged in the digital field. This situation can be considered as a digital gap. Another factor that shapes the educational use of social media is the nature of social media. In the research, it is argued that using social media takes a lot of time and requires a certain effort, being both conscious and skeptical about cybersecurity, and knowing how to make functional choices. It is possible to use Bourdieu's concepts of field-habitus-capital and symbolic violence to understand the nature of social media. The case (@ipekv1), who is considered a successful actor in the educational use of social media in this study, actually strengthens its field-specific capital in the digital field, based on field-specific rules.

The study argues that digital technologies are stepping into a social world where it is possible to be included and excluded beyond just clicking and writing. In this context, the digital gap is not just about access to technology, it is about the way we use technology and its consequences. "What we learn from the family is more of an instruction

manual than an encouragement and support” Bourdieu said. The manual in question here is the cybersecurity knowledge that the student obtained from the family and the family's close relationship with the school. These gains contribute to the digital capital of the student. İpek, as a 13-year-old student, sometimes experiences symbolic violence even in the replies to the educational content she shared. The concept of symbolic violence refers to the techniques of domination in many areas of life. In a digital space such as social media, relations of power find expression through symbolic violence, not physical violence. It would not be wrong to say that social media is the field where symbolic violence is practiced most rapidly and effectively.

In line with the results, students who want to use social media for educational purposes may be advised to be aware that they may not be able to use social media effectively without understanding its nature. On the other hand, parents need to improve their knowledge, especially in cybersecurity, so that they can effectively guide their children. Instead of seeing the time spent on the internet as a waste of time, taking advantage of the facilities offered in an objective-oriented way may be recommended.

Keywords: educational social media use, Twitter, Tweet analysis, digital capital, Bourdieu.

Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojileri insan yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. İnternet kullanımını her geçen gün artmakta ve bu kullanımın büyük kısmını sosyal medya araçları oluşturmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK)'nun verilerine göre 6-15 yaş grubundaki çocukların internet kullanım oranı %50,8'dir. Bu oran 6-10 yaş grubundaki çocuklarda %36,9 iken 11-15 yaş grubundaki çocuklarda %65,1'dir (TUIK, 2013). İnternet çok geniş bir alanı içermekle birlikte Türkiye'de internet kullanan bireylerin %82,4'ü sosyal medya araçlarını kullanmaktadır (TUIK, 2017). Twitter, YouTube, Instagram ve benzeri araçlar bunlardan bazılarıdır. Güncel bir sosyal medya kullanım istatistik raporu olan We Are Social'a (2019) göre Türkiye'de 52 milyon sosyal medya kullanıcısı vardır. YouTube, Instagram, Twitter gibi platformlar en yüksek kullanım oranına sahiptir.

İnsan hayatında bu denli yer tutan sosyal medya araçlarının öğrenme deneyimlerine yansımaları kaçınılmazdır. Katılım ve diyaloga dayalı olan sosyal öğrenme deneyimi şimdilerde online (etkileşimli) öğrenmeye dönüşmektedir. Bu nedenle internet araçlarının eğitsel olarak kullanımı önemli bir araştırma alanı haline gelmiştir. Kuzhan (2019) sosyal medyanın hem internete erişim aracı hem de amacı olarak ele alınabileceğini ve eğitsel sosyal medya kullanımı üzerine araştırmalar yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

Görsel 1.

Tweet Alıntısı (Kullanıcının izni ile paylaşılmıştır, 17.7.2020 tarihli bir paylaşım)

Sosyal medyanın bir erişim ve paylaşım ağı olarak okuldan daha etkili görülmesi mümkün iken (Görsel 1) sosyal medyanın eğitsel amaçlı kullanımını konu alan birçok güncel araştırma olduğu görülmektedir (Şekil 1).

Şekil 1.

Alanyazın Haritası

Genel bir yaklaşımla sosyal medyanın eğitim ile ilişkisinin kuramsal olarak ele alındığı (Konuk & Güntaş, 2019), sosyal medya kullanımına yönelik tutum ve davranışları betimsel tarama yoluyla analiz eden (Efe, 2017; Mollaoğlu vd., 2019); sosyal medya bağımlılığını inceleyen (Deniz & Gürültü, 2018; Yukay-Yüksel vd., 2020) veya öğretmenlerin sosyal medyayı kullanım amaç ve şekilleri üzerine hazırlanan çalışmalara (Yaylak & İnan, 2018a, 2018b) rastlanabilmektedir. Sosyal medya kullanımı genel olarak kullanıcıların algı, tutum ve bağımlılık düzeyleri üzerinden incelenebildiği gibi özel olarak öğretim ve öğrenme deneyimlerinin iyileştirilmesi bağlamında da incelenebilmektedir.

Sosyal medyanın eğitim bağlamında ele alındığı diğer araştırmalar incelendiğinde bir araştırmada online forumlar ve Twitter kullanımının eğitsel bağlamda değerlendirildiği ve her iki aracın da bilgi ve anlayışı destekleyici yapıda olduğu ancak Twitter'ın ilgili kişilere erişimi sağlamada daha aktif kullanıldığı görülmüştür (Dommett, 2019). Eğitsel sosyal medya kullanımı ile ilgili araştırmaların derlendiği başka bir araştırmada Twitter yüksek erişilebilirlik, yenilik ve gerçek zamanlı formatı nedeniyle iletişim için yararlı bir araç olarak yer almıştır. Bu araştırmaya göre öğrenciler, öğretmenler ve diğer paydaşlar bu aracı bilgi elde etmek, birbirleriyle etkileşimde bulunmak, kendi ilgi alanlarına katılmak ve belirli konular hakkındaki görüşlerini paylaşmak için pedagojik bir araç olarak kullanmaktadırlar. Üstelik Twitter öğrencilerin öğrenme yeteneklerini geliştirme, motivasyonlarını ve katılımlarını geliştirme potansiyeline sahip görülmektedir (Malik vd., 2019). Benzer şekilde Twitter'ın öğrencinin aktif katılımını sağlamak ve yansıtıcı tartışmalara katılımı desteklemek (Luo vd., 2019), öğrenme kalitesinin ve öğretme-öğrenme sürecinin geliştirilmesine katkı sağlamak (Abella-García vd., 2019) ve eğitim sürecini benimsemek ve akademik başarıyı desteklemek (Katrmpouza vd., 2019) amaçlarıyla kullanılabildiği bilinmektedir.

Alanyazından elde edilen bilgilerle birlikte henüz cevaplanmamış sorular bulunmaktadır. Örneğin sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanan bir öğrenci örneğinin derinlemesine incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Özellikle 11-14 yaş grubundaki öğrencilerin interneti en çok bilgi kaynağı olarak görüldüğü (Sür vd., 2017) ve öğrencilerin %48,9'unun internete olumlu anlam yüklediği düşünüldüğünde internetin ve sosyal medya araçlarının eğitsel kullanımı önemli bir inceleme alanıdır. Böyle bir incelemenin internet kullanımında büyük bir yer tutan sosyal medyadan eğitsel olarak faydalanmak isteyen öğrencilere kullanım pratiklerine dair bir fikir vermesi ve kullanıcı deneyimlerinin paylaşılması bakımından fayda sağlaması beklenmektedir. Veliler için ise sosyal medya kullanan çocuklara yaklaşımları ve siber güvenlik konularında yol gösterici veriler sunduğu düşünülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin gerek sosyal medya kullanmaya başlaması gerekse siber güvenlik konularındaki rollerine yönelik farkındalıklarını artırması mümkündür. Son olarak EBA sosyal medya kısmı hakkında bir öğrencinin fikirleri kullanıcı deneyimi açısından gerek kullanıcılara gerekse platform geliştiricilere farklı bir bakış açısı sağlayabilecektir. Bu nedenlerle bu araştırma bir öğrencinin sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanma dinamiklerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Örnek olayda ele alınan öğrencinin Twitter ve EBA platformlarında içerik üretme ve tüketme eylemlerine kaynaklık eden etmenler, güvenli sosyal medya kullanımının temelleri, sosyal medyayı,

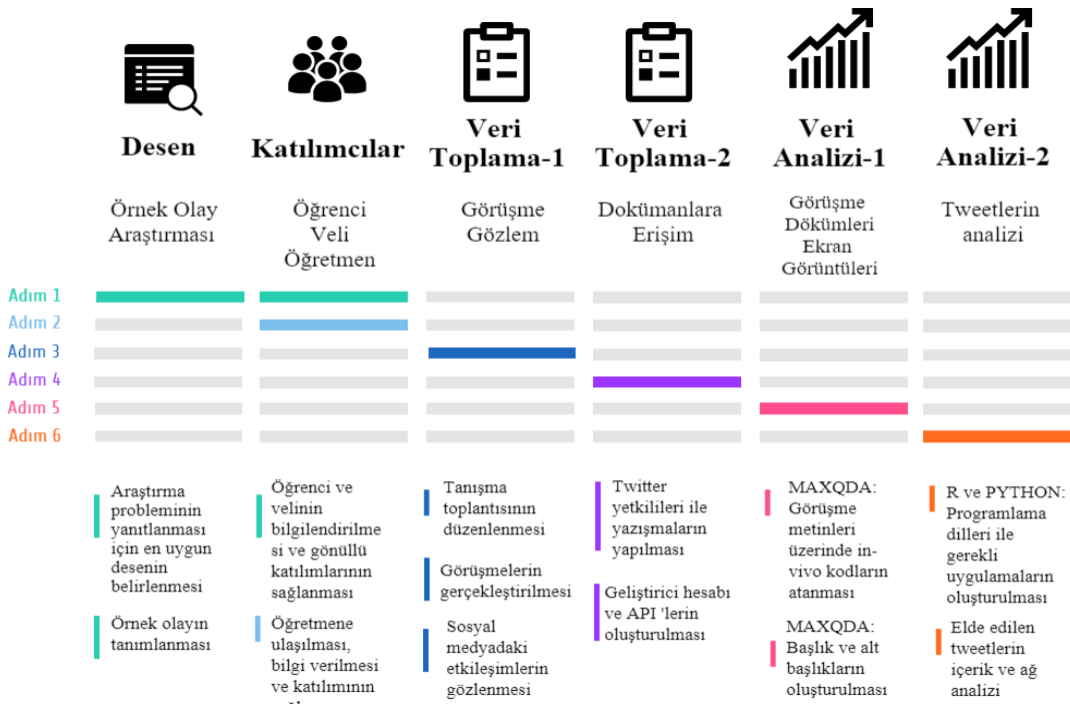
özellikle Twitter'ı, oldukça aktif kullanan bir öğrencinin neler deneyimlediği şeklindeki cevaplanmayan sorulara yanıt aramak ve sosyal medyayı eğitsel amaçla kullanan öğrenci davranışlarının bir örnek olay (@ipekv1) üzerinden anlaşılması bu hedeflere ulaşmak için gereklidir. Bu bağlamda araştırma sorusu “sosyal medyanın eğitsel amaçlı kullanımını hangi etmenler tarafından şekillendirilmektedir” şeklinde ifade edilebilir.

Yöntem

Araştırmanın yöntem başlığı altında yer alan alt başlıklar ve içeriklerini bir görselle ifade etmek mümkündür (Görsel 2).

Görsel 1.

Araştırma Adımlarına Yönelik Görsel

Desen

Sosyal medyanın eğitsel amaçlı kullanımının hangi etmenler tarafından şekillendirildiğinin belirlenmesini amaçlayan bu araştırma bir örnek olay olarak tasarlanmıştır. Çünkü, örnek olay araştırmaları bir ortam, tek bir konu, doküman veya belirli bir olayın ayrıntılı bir incelemesidir (Stake, 1994; akt. Bogdan & Biklen, 2007, s. 59). Bu inceleme farklı kaynaklardan veri elde edilmesi ve farklı veri elde etme yöntemlerinden faydalanılması şeklinde yürütülür. Örnek olay çalışmaları kendisinden sonra yapılacak araştırmalar için oldukça detaylı bir bilgi sağlayacağı ve spesifik bir duruma yoğunlaştığından önemli bir desendir. Örnek olay çalışmalarında birçok veri toplama yöntemi kullanılabilir; durumlar birbirinden farklı olduğu için genelleme söz konusu değildir (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 77). Alanyazında farklı türleri bulunan örnek olay çalışması, durumun büyüklüğüne ve yapısına göre farklılaşmaktadır. Yin'in (2003) tanımladığı betimleyici örnek olay çalışması bir durum hakkında yeterli bilgi olmadığında bir veya birden

çok örnek olay kullanılarak o durum hakkında derinlemesine bilgi elde edilmesini amaçlamaktadır. Bu bakımdan araştırma, betimleyici bir örnek olay araştırmasıdır.

Çalışma Grubu

Örnek olay araştırmalarında önemli olan ele alınan örnek hakkında çoklu kaynaklardan ve derin veri elde edilmesidir. Bu nedenle araştırma sosyal medyayı eğitsel amaçla ve aktif kullanan bir öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada katılımcı olarak öğrencinin velisi ve öğretmeni de yer almıştır.

Örnek Olayın Özellikleri

İpek Varol 13 yaşında bir ortaokul öğrencisidir. Twitter’da 15 bin takipçisi bulunan @ipekv1 profilinin 22 Ağustos itibarıyla 6447 tweet paylaşımı vardır. YouTube’da 268 abonesi ve 59 video paylaşımı bulunmaktadır. Ayrıca EBA’da Ağustos 2020 itibarıyla 10 gruba üyeliği, 1115 ileti sayısı, 581 tartışma ve 152 oylama paylaşımı bulunmaktadır. Öğrenci Twitter ve EBA sosyal medya alanını aktif ve eğitsel içerik paylaşma amacıyla kullanmaktadır.

İpek (@ipekv1)’in bu araştırmanın örneği olarak seçilmesinin birkaç nedeni bulunmaktadır:

Aktif: İpek, Twitter’da eğitimle ilgili içerikleri takip eden, çoğunlukla öğretim üyeleri, öğrenciler ve öğretmenler ile iletişim kuran aktif bir öğrencidir. Fikirlerini açıklarken her zaman açık ve saygılı bir dil kullanması öğrencinin aynı zamanda insani değerlere saygılı bir internet kullanıcısı olduğunu göstermektedir.

Dikkate değer: İpek’in sosyal medya kullanımı ve özellikle EBA ile ilgili paylaşımları Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk tarafından duyulacak düzeyde olup kendisi ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirmiştir. Bu durum İpek’in gönüllü eğitim ve EBA elçisi olarak kendini tanımladığı sosyal medyadaki varlığını incelemeye değer kılmaktadır.

Paylaşımına açık: İpek’in YouTube için ürettiği içerikler Twitter’a benzer şekilde eğitsel olup bu platformda seslendiği kitle daha çok akranlarıdır. İpek’in yaşlılarına özellikle EBA’nın etkin kullanımı ile ilgili bilgi ve deneyim paylaşma yoluyla kaynaklık etmesi deneyimlerini paylaşmaya açık olduğunu göstermektedir. Bahsedilen nedenler İpek’i bu araştırma için uygun kılmaya yetmekle birlikte öğrencinin EBA’da bitirme rozetlerine sahip olması ve Twitter’da EBA içeriklerinin doyuruculuğuyla ilgili savunmalarda bulunması onun sosyal medyanın aktif kullanımıyla ilgili gerek yaşlılarına gerekse eğitim araştırmacılarına katkı sağlayacağını düşünülmektedir. Örnek olayın profilinde yer alan sabit tweet ve kişisel bilgiler bölümü görsel 3 ve 4 ile sunulmuştur.

Görsel 2.*Örnek Olayın Sosyal Medya Profili***Görsel 3.***Örnek Olayın Sosyal Medya Profili 2***Araştırma Ortamı (Bağlam)**

Nitel araştırmalar doğası gereği yürütüldüğü ortamdan kopuk olamayan bağlam içinde anlamlandırılan bir yapıya sahiptir. Bu nedenle çalışmanın temel bağlamını oluşturan Twitter ve ara alan olan EBA hakkında kısaca bilgi vermek gerekirse; Twitter sınırlı sayıda karakter kullanarak anlık blog yazıları (tweet) paylaşma aracıdır. Kullanıcılar direct message (DM) seçeneğiyle mesajlaşabilir, tweetlere cevap verebilir (mention) ya da tweetleri yeniden paylaşabilir (retweet). Bu çalışmada ele alınan diğer sosyal medya aracı EBA'dır (Eğitim Bilişim Ağı). EBA, Türkiye'nin online okulu diyebileceğimiz bir yapıya sahip olan resmi eğitim platformudur. Bu platformu sosyal medya olarak ele almamın nedeni ise EBA'nın içinde yer alan forum alanıdır. Bu alan her okulun kendi sayfasında dışarıya kapalı öğretmen ve öğrenci

etkileşimini mümkün kılan bir alandır. EBA hakkında detaylı bilgi almak için araştırmanın örnek olayı @ipekv1 tarafından hazırlanan ve karekodu verilen tanıtıcı videoya başvurulabilir (Görsel 5).

Görsel 4.

EBA Sosyal Medya Bölümü Tanıtıcı Video

Araştırmacının Rolü

Nitel araştırma, nicel araştırma paradigmasının sahip olduğu ontolojik, epistemolojik ve aksiyolojik varsayımların eleştirisi üzerine inşa edilmiştir. Nitel araştırmalarda gerçekliğin araştırmacı tarafından kurulduğu; gerçekliğin anlaşılmasında söz konusu gerçeklik ile etkileşim içerisinde olunması gerektiği; gerçekliğin araştırmacının kendi öznel değerleri perspektifinden kavranması gerektiği varsayımlarından hareket etmektedir (Creswell, 1994; akt. Özdemir, 2010). Görüldüğü gibi nitel araştırma paradigması, sosyal gerçekliğin insanın algılama ve kavrama süreçlerinden ayrı ele alınamayacağını, dolayısıyla araştırmacının araştırma sürecinde tarafsız kalamayacağını öngörmektedir. Bu araştırmada da araştırmacılar süreçte tarafsız bir role sahip değildir. Özellikle örnek olayın fark edilmesi ve görüşmelerin yürütülmesinde örnek olayın sunduğu perspektifi anlamaya çalışan, araştırma amacına uygun olarak katılımcılarla iletişime geçen ve onları dinleyen, veri kaynaklarına ulaşan, onlardan edinilen ham veriyi kendi çerçevesinde yorumlayan ve geçerli ve güvenilir bir çerçevede sunan olarak yer almaktadır.

Veri Toplama Süreçleri

Araştırmanın veri toplama süreci iki aşamalı olarak açıklanabilir. Birinci aşama katılımcılarla yapılan görüşmeleri ve örnek olay olarak ele alınan öğrencinin Twitter'daki davranışlarının incelenmesini kapsamaktadır. Araştırmanın ikinci aşaması ise doküman (tweet) incelemesi ile yürütülmüştür. Ayrıca araştırmanın etik gereklilikleri de veri toplama süreci başlığı altında sunulmuştur.

Birinci Aşama

Araştırmacı ve katılımcılarının farklı şehirlerde bulunması ve dünyanın içinde bulunduğu salgın nedeniyle yüz yüze gerçekleştirilemeyecek olan bu araştırmada katılımcılar ve araştırmacılar arasında her şeyden önce bir tanışıklık ve güven bağı kurulması gerekli olduğundan bir görüntülü görüşme yapılmıştır. Öğrenci ve velisinin katılımıyla bir video konferans programı aracılığıyla tanışma toplantısını gerçekleştirilmiştir. Tanışmanın ardından katılımcılar araştırmanın amaçları ve koşullarından haberdar edilerek etik izin için gerekli formlar (bilgilendirilmiş onam ve gönüllü katılım) doldurulmuş ve süreç resmi olarak başlatılmıştır.

Yaklaşık 45 dakika süren ve kaydedilen ilk toplantıda öğrencinin kendini anlatışı ve velisinin de İpek'in sosyal medya kullanımı ile ilgili ifadeleri metne dönüştürülmüştür. Elde edilen metin, görüşme esnasında araştırmacının tuttuğu notlar, ilgili alanyazın ve uzman görüşlerinden faydalanılarak ilk görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formu oluşturulurken Patton (2014) tarafından önerilen soru türleri dikkate alınarak araştırmaya uygun olan duyuşsal ve deneyimleri açığa çıkarmaya yönelik sorulara yer verilmiştir. Ayrıca bir görüşme formu hazırlanırken uyulması gereken anlaşılabilirlik, odaklılık, açık uçluluk, yönlendirmekten kaçınma ilkeleri benimsenmiştir (Yıldırım & Şimsek, 2016). Sorulara örnek vermek gerekirse “sosyal medyayı kullanmayan bir arkadaşına bu platformu nasıl anlatırsın”, “sosyal medyadan tanıştığın insanlar hakkında biraz bilgi verebilir misin onlardan nasıl faydalanıyorsun”, “İpek'in sosyal medya kullanımında kişisel güvenliğiyle ilgili kaygılarınız oldu mu, olduysa nasıl önlemler aldınız bahsedebilir misiniz?”, “öğretmeni olarak onu sosyal medya kullanımı hakkında yönlendirdiğiniz oldu mu?” soruları örnek verilebilir. Veri toplama süreci öğrencinin online davranışları gözlenerek yeni görüşme formlarının hazırlanması döngüsünde yaklaşık iki ay sürmüştür. Öğrenciye 3, veliye 2 parça halinde gönderilen görüşme soruları toplamda öğrenci için 29, veli içinse 10 adettir. Görüşmeler esnasında öğrencinin gelişiminde önemli bir etkisi bulunduğu tespit edilen öğretmen İ.D. araştırmaya dahil edilmiştir. Öğretmenle yapılan telefon görüşmesi yaklaşık 35 dakika sürmüştür. Öğrenci ve veli ile yapılan görüşmeler uzun bir sürece yayılmıştır. Süreçte İpek'in Twitter kullanımında gözlemlenen olaylar üzerine yeniden sorular hazırlanarak ve gerektilse veliyle de görüşülerek veri toplama sürecinin görüşme kısmı yürütülmüştür. Ancak araştırma sürecinde veli ile 3 kez süreç hakkında telefon görüşmesi ve mesajlaşma gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde de konuyla ilgili veri toplanmıştır. Benzer şekilde öğrenci ile Twitter üzerinden mesajlaşma şeklinde yaklaşık 2 ay süren (4 Temmuz ve 21 Ağustos 2020) anlık yazışmalarla veri toplanmıştır. Araştırma esnasında görüşme soruları gerek anlık mesajlaşmalarla gerekse mail aracılığıyla katılımcılar soruları yanıtlamıştır. Nitel araştırmaların araştırmacı ve katılımcılara tanıdığı bu esneklik sayesinde gerçekçi ve derin veri elde etmek mümkün olmaktadır.

Görüşmelere ek olarak belirtilen tarihlerde öğrencinin online davranışları incelenmiştir. Önemli görülen veriler ekran görüntüsü alınarak kaydedilmiştir. Araştırma bağlamı sosyal medya olduğunda davranışların gözlenmesi oldukça önemli bir yöntemdir. Bu gözlemler gerek kullanıcının anlaşılması gerekse görüşme sorularının yapılandırılmasında işlevsel olarak kullanılmıştır.

İkinci Aşama

Doküman (tweet) analizi kısmı ikinci yazarın sorumluluğunda yürütülmüştür. Tweetlerin analiz edilebilmesi için öncelikle Twitter'dan gerekli izinlerin alınmasını takiben bazı teknik işlemleri yürütmüştür. Sürecin daha iyi açıklanabilmesi için ikinci yazarın alan notlarından aktarım yapılmıştır:

Tweet analizinde, veri madenciliği yapılabilen pek çok farklı programlama dili kullanılabilir. Python ve R programlama dilleri bildiğim için tweet analizlerini yapabileceğimi söyledim. Twitter şirketi kullanıcıların verilerine erişim sağlanabilmesi için araştırmacılara geliştirici hesabı verebiliyor. developer.twitter.com adresinden geliştirici hesabı için başvuru yaptım. Araştırma ile ilgili detaylı bir mail yazarak geliştirici hesabı aldım. R ile yazdığım program ile Twitter sunucuları arasındaki bağlantıyı kurmak amacıyla

developer.twitter.com adresinden ara köprü görevi görecek bir api uygulaması oluşturdum. Bu uygulamanın bana sağladığı birtakım şifreler ve R dili ile yazdığım program aracılığıyla Twitter'a bağlanarak öğrencinin tweetlerini indirdim. Daha sonra farklı analiz teknikleri ile bu tweetlerin içerik analizi ve ağ analizi işlemlerini gerçekleştirdim.

Etik Gereklilikler

Bir araştırmanın etik gerekliliklerinin sağlanabilmesi için izin ve bilgilendirme, potansiyel zararların gözden geçirilmesi ve gizliliğin korunması ilkelerine uyulması gereklidir (Singleton & Straits, 2005). Bu araştırma bir okul veya başka bir kurumdan bağımsız yürütüldüğünden herhangi bir kurumdan araştırma izni alınmasını gerektirmemektedir. Ancak araştırmanın etik kurul izin belgesi Ek-1 verilmiştir (02.09.2020, karar no:2020-63). Bilgilendirme ilkesi temelinde katılımcılar, araştırmacılar ve araştırma hakkında detaylı olarak bilgilendirilmiş (sözlü ve yazılı olarak) ve verilerin akademik bir amaç dışında kullanılmayacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda öğrencinin araştırmaya katılımı için velisinden onam formu, velinin araştırmaya katılımı içinse gönüllü katılım formu katılımcılar tarafından doldurularak araştırmacılara ulaşılmıştır. Bu araştırmada herhangi bir potansiyel zarar bulunmamakla birlikte gizliliğin korunması ilkesini katılımcılara açıklayan araştırmacılar katılımcıların talebi üzerine isim, ekran görüntülerindeki profil resmi gibi bilgileri açıkça paylaşmıştır. Halihazırda ele alınan örnek olayın profil bilgileri herkesin erişimine açık olduğundan bu durum bir problem teşkil etmemektedir.

Veri Analiz Süreçleri

Araştırmanın veri analiz süreci iki aşamalı olarak açıklanabilir. Birinci aşama katılımcılarla yapılan görüşmelerin analizidir. Araştırmanın ikinci aşaması ise doküman (tweet) analizini kapsamaktadır.

Birinci Aşama

Görüşmelerden elde edilen toplam 12 sayfa, 5002 kelimededen oluşan metinlerin MAXQDA analiz programına aktarılmasıyla süreç başlatılmıştır. Nitel analiz süreci araştırma verilerini anlamlı bölümlere indirgeme, bölümlere isim verme, kodları geniş kategori veya temalar altında birleştirme ve veriyi çeşitli araçlarla (grafik, tablo, çizelge) sunma ve yorumlama adımlarıyla yürütülmektedir (Creswell, 2013). Görüşmeler sırasında bir soruya verilen cevap birden fazla konuyla ilgili olabilmektedir. Bazen bir kelime bazen bir cümle olabilen bu cevaplar en küçük birim olan in-vivo kodlar atanarak ayrıştırılmıştır. Toplamda 194 kod ortaya çıkmıştır. MAXQDA programı çok sayıda kod ile yapılan çalışmalarını kolaylaştıran bir özellik olarak yaratıcı kodlamaya imkân sağlamaktadır. Yaratıcı kodlamadan faydalanılarak kodlar sürükle-bırak işlemi ile sürekli karşılaştırma yoluyla üst-kodlar ve başlıklar halinde bir araya getirilmiştir.

Kodların oluşturulması aşamasında benimsenebilecek iki yaklaşım vardır. Birinci yaklaşımda var olan bir kategori sistemi kullanılır bu kapalı yaklaşım olarak adlandırılır. Açık yaklaşım olarak adlandırılan diğer yolda ise kategoriler önceden saptanmamıştır; veri ele alındıktan sonra bu kategoriler oluşturulur (Bilgin, 2014). Bu araştırmada açık kodlama yaklaşımı benimsenerek içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Açık kodlamada veri seti satır satır okunmuştur. Bu yöntemde araştırmacı elindeki veriyi kelime kelime detaylı olarak inceler. Analizin ilk adımında satır satır analiz yapmak çok önemlidir çünkü bu şekilde

yapılan analizle araştırmacı kavramları, kategorileri ve alt kategorileri kolaylıkla belirler (Güler vd., 2013). Araştırmanın amacı çerçevesinde yapılan kodlamalar ve bu kodların sınıflandırılmasıyla kategoriler oluşturulmuştur. Kategorilerin belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken bazı noktalar vardır. Kategorilerin homojen, ayırt edici, objektif, bütünsel, amaca uygun ve anlamlı olmasına dikkat edilmelidir (Bardin, 1977; akt. Bilgin, 2014). Araştırmada bu ilkelere uyulmuştur.

İkinci Aşama

Tweetlerin veri kümesi haline getirilmesi ve analiz edilmesi amacıyla ikinci yazar tarafından R ve Python programlama dilleri kullanılarak farklı uygulamalar oluşturulmuştur. Bu uygulamalar ile @ipekv1 kullanıcısının Haziran 2020- Ağustos 2020 tarihleri arasındaki tüm tweetleri veri kümesi haline getirilmiştir ve bu veri kümesi üzerinde içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi için; etkileşim haritası, hashtag analizi ve en çok etkileşim alan tweetler yeterli görülmüştür.

İpek'in tweetlerinde kullanmış olduğu hashtagler (etiketler) R programlama dilinde yazılan bir uygulama ile veri kümesi haline getirilmiştir. Bu veri kümesi ham halde 471 farklı etiketten oluşmaktadır. Daha sonra bu ham etiketler benzerliklerine göre kümelenmiştir. Örnek olarak farklı iki tweette “meb eba” ve “eba” veya “ebatv” olarak yazılan etiketler tek bir başlık altında toplanmıştır. Bu şekilde farklı 45 etiket başlığı elde edilmiştir. Daha sonra bu etiket başlıkları içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiş ve etiket temaları elde edilmiştir.

Tutarlılık ve Doğrulanabilirlik

Nitel araştırmalarda geçerliliği sağlamak amacıyla kullanılacak beş çeşitleme vardır. Bunlar; veri çeşitlemesi, araştırmacı/uygulayıcı çeşitlemesi, teori çeşitlemesi, metodik çeşitleme ve ortam çeşitlemesidir. Guion'a (2002) göre bu çeşitlemeler kısaca; farklı kaynaklardan veri edinimi, farklı araştırmacıların araştırma sürecinde bulunması ve her birinin görüşlerinin karşılaştırılması, farklı disiplinlerde uzmanlardan görüş alınması, farklı veri toplama yöntemlerinin kullanılması ve aynı durumun farklı ortamlarda incelenmesi olarak özetlenebilir. Bu araştırmada beş çeşitleme yöntemine de başvurulmuştur. Veri çeşitlemesini sağlamak amacıyla öğrenci, veli, öğretmen ve dokümanlar gibi farklı kaynaklardan veri elde edilmiştir. Araştırmacı çeşitlemesi iki yazar arasında yapılan görüşmeler ve araştırma sürecinin birlikte yürütülmesi yoluyla sağlanmıştır. Teori çeşitlemesinin gerçekleştirilmesi için araştırma verilerinin değerlendirildiği çerçeve olan sosyal teori konusunda çalışan bir öğretim üyesi ve sosyal medya alanında çalışmaları bulunan bir öğretim üyesinden uzman görüşü alınmıştır. Ayrıca veri analizinin geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanabilmesi için nitel veri analizinde uzman bir öğretim üyesinden görüş ve destek alınmıştır. Metodik çeşitlemenin sağlanması için görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi farklı veri elde etme yöntemlerinden faydalanılmıştır. Son olarak ortam çeşitlemesinin sağlanabilmesi için örnek olayın Twitter etkileşimlerine ek olarak EBA sosyal medya bölümündeki davranışları incelenerek veri elde edilmiştir.

Nitel araştırmalarda güvenirliğin sağlanması için nitel araştırmanın doğasına uygun olan inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlılık ve doğrulanabilirlik terimleri kullanılır (Lincoln & Guba, 1985; akt. Creswell, 2013). Bu araştırmada inandırıcılık, derinlik odaklı veri toplama ve uzman incelemesi stratejileri ile sağlanmıştır. İnandırıcılık sağlamaya yönelik stratejiler olarak nerilen (Yıldırım & şimşek, 2016) bu stratejilerden derinlik odaklı veri toplamada araştırmacıların elde ettiği sonuçları birbiriyle karşılaştırarak bazı örüntülere ulaşacak şekilde incelemesi yoluyla sağlanmıştır. Ayrıca tüm sürecin detaylı anlatımı ve ham verinin doğrudan alıntılarla sunulmasının inandırıcılık için önemli görülmektedir (Creswell & Miller, 2000). Araştırma sürecinde elde edilen veriler bazen parçalar halinde, sürecin sonunda ise toplu şekilde katılımcılara iletilerek onayları alınmıştır. Bu adımlar araştırmanın tutarlılık ve teyit edilebilirlik özelliklerinin sağlanması için yeterli görülmüştür.

Bulgular

Araştırmanın bulguları, görüşme ve online-gözlem verilerinden elde edilen bulgular (A) ve tweet analizinden elde edilen bulgular (B) başlıkları altında ele alınmıştır. Birden fazla alt başlığına sahip olan görüşme ve gözlem verileri başlığına ait bulgu haritası sunulmuştur (şekil 3).

şekil 2.

Bulgular Haritası

Sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanma dinamiklerinin anlaşılmasına yönelik yapılan görüşmelere göre bu durumun üç temel üzerine inşa edildiğini söylemek mümkündür. Kişisel zellikler, aile ve sosyal medyanın doğası olarak ifade edilebilecek temeller ve bu başlıklarla ilişkili alt başlıklara aşağıda detaylı olarak değinilmiştir.

Görüşme ve Online-Gözlem Verilerinin Analizinden Elde Edilen Bulgular

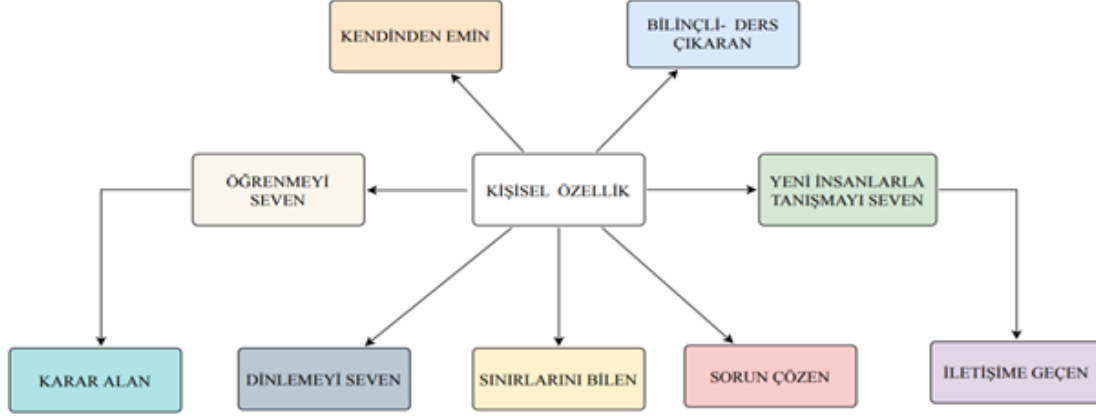
Kişisel zellikler

Sosyal medya kullanımını şekillendiren etmenlerden olan kişisel özellikler @ipekv1 örnek olayında insanlarla tanışmayı sevme, öğrenme isteği ve kendinden emin olma, yardıma ihtiyaç duyduğunda bir başkasıyla iletişime geçme, zamanı iyi kullanma ve planlama yapma, kendi kararlarını alma ve kendinin

farkında olma (öz-izleme) olarak bulunmuştur. Gerek veli gerek öğretmenle yapılan görüşmeler ve profilin gözlenmesiyle bu kişisel özellikler tespit edilmiştir (Şekil-4).

Şekil 3.

Kişilik Özellikleri Haritası

Kişisel özelliklerin sosyal medya kullanımına çeşitli yansıma şekilleri vardır. Örneğin insanlarla tanışmayı ve birilerini dinlemeyi sevmek takip ettiği kişilerden bir şeyler öğrenme çabası ve ilgi duyulan alanla ilgili kişilere ulaşabilme şeklinde özellikle Twitter’da kendini gösterebilmektedir. @ipekv1 profili birini takip etmeye karar verirken nelere dikkat ettiğini şöyle açıklamıştır:

Twitter’da genelde benim yaşlarımda ya da küçük ve benim gibi dersle ilgisi olan ve bunu Twitter’da paylaşanları takip ediyorum ve genelde doktor, öğretmen, yazar, ilçe milli eğitim müdürlükleri, okullar ve il milli eğitim müdürlüklerini takip ediyorum. Takip etmeden önce neler paylaşmışlar kimdir bunlar bakıyorum eğer istemezsem takip etmiyorum benim için öncelik eğitim amaçlı içerik paylaşımları ve öğrenci-öğretmen olmaları zaten dikkat ederseniz ben her beni takip edeni etmiyorum...

Görüldüğü üzere sosyal medyada oluşturulacak olan alana girecek insanları belirlemek için bazı kriterler bulunmaktadır. Profilin paylaştığı içerikler ve profilin kime ait olduğuna göre takip etme işlemi gerçekleştirilmektedir. Yeni insanlarla tanışmayı sevme ve bir problemi çözmek için başkasıyla iletişime geçme gibi kullanıcının kişisel özellikleri Twitter’da takip edilecek kişilerin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Bunun nedeni takip edilen profillerden faydalanma, onlarla bir problemi çözmek için iletişime geçme ya da deneyimlerini paylaşma amaçlarının bu kişilik özellikleriyle bağlantılı şekilde ortaya çıkmasıdır.

Farklı bir örnek olarak kendinden emin olma ve sınırlarını bilme özellikleri ise tweet atma ve takipçilerle iletişime geçme süreçlerinde önemlidir. Örneğin saygılı bir dil kullanma, düşüncelerini açık bir şekilde ifade etme, eğitimle ilgili tartışmalara katılma gibi davranışlarla kendini gösteren kişisel özellikler sosyal medyanın eğitsel amaçlı kullanımında paylaşım yapma başta olmak üzere tüm süreçte önemli yer tutmaktadır (Görsel 6).

Görsel 6.

Twitter Tartışma Başlatma ve Devam Ettirme Örnekleri

Farklı bir örnek olarak kendinden emin olma ve sınırlarını bilme özellikleri ise tweet atma ve takipçilerle iletişime geçme süreçlerinde önemlidir. Örneğin saygılı bir dil kullanma, düşüncelerini açık bir şekilde ifade etme, eğitimle ilgili tartışmalara katılma gibi davranışlarla kendini gösteren kişisel özellikler sosyal medyanın eğitsel amaçlı kullanımında paylaşım yapma başta olmak üzere tüm süreçte önemli yer tutmaktadır (Görsel 6).

Görsellerde görüldüğü üzere eğitimle ilgili bir fikir beyan ederek tartışma başlatmak ve gelen cevaplarla tartışmayı sürdürmek şeklinde ilerleyebilen süreçlerde yukarıda bahsedilen kişisel özelliklerin etkisi görülebilmektedir. @ipekv1 profili saygı çerçevesinde ve eğitsel bağlamda kalmak koşullarıyla kendinden emin bir şekilde fikirlerini açıkça ifade etmektedir.

Aile

Sosyal medya kullanımını şekillendiren etmenlerden bir diğeri olan aile, üzerinde çok fazla durulması gereken bir başlıktır. Aile hem kişisel özellikleri şekillendiren bir ortam olarak ele alınabilir hem de aile tarafından kurulan okul-aile ilişkisi ve aileden edinilen siber güvenlikle ilgili kazanımlar sosyal medyanın eğitsel amaçlı kullanımında önemli bir yer tutmaktadır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde ailenin öncelikle öğrenciyi yönlendirme değil 'ona yardım etme' bakış açısına sahip olduğu görülmüştür. Bu bakış açısının öğrencinin kendi kararlarını alan, kendinden emin, bilinçli ve sınırlarını bilen biri olmasında etkisi olduğu söylenebilir. Aile içi görevlerde herkesin sorumluluk alması (iş bölümü yapılması) ve zaman yönetimi üzerine kendini geliştirmeye çalışması önemli bileşenler olarak bulunmuştur. Örnek vermek gerekirse;

Veli: ...kendine ait bir düzeni sistemi var biz ona karışmayız o ne yapacağına ne kadar yapacağına karar verir. Zaten biz ona sadece yardım etmek için varız o bunu bilir kimden ne yardım alacağını iyi bilir. Evde iş paylaşımı vardır herkes ona yardım eder zaten kendisi yardıma ihtiyacı olduğunda direkt iletişime geçer.

Veli: Ben 10 sene Hollanda'da yaşadım orada 1 dk. çok kıymetlidir randevu 1 dk. ile kaçır, toplantınıza geç giderseniz o iş ertelenir. Ben çocuklarımı böyle yetiştirdim karşılarındaki insanların zamanına saygı duymaları

gerektiğini bilirler bilmeleri gerekir. ... ailede herkes zamanı iyi kullanır çocuk gördüğünü yapar doğru bir laf olsa gerek.

Aile-Okul İlişkisi

Aile-okul ilişkisi hem eğitsel sosyal medya kullanımı hem de öğrencinin okul ile bağı üzerinde etkilidir. Velinin okulu ziyaret etmesi, yönetici ve öğretmenler ile yakın ilişkiler içinde olması, öğrenci ile aynı okullarda okumuş olması gibi durumlar öğrencinin sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanmaya başlamasında önemli bir rol oynamaktadır. Velinin bir arkadaşı ve İpek'in öğretmeni olan İ.D. öğrencinin hem kişisel özelliklerinin şekillenmesinde hem de akademik başarısında oldukça etkilidir.

Veli: Ben haftada 2 gün okula giderim okuldaki herkesi yakın tanımak isterim okulda zaman geçiririm en alt kademedен müdüre kadar tanımak sağ olsunlar bana veli gibi davranmazlar. Aynı okullardan mezun olduğum için ve aynı semtte doğup büyüdüğüm için rahat hareket ederim. İpek bunu görür izler hep aklının bir yerlerine yazar.

Veli: ...öğretmenlerle direkt iletişim kuruyor sorular soruyor ve kısacası kendinden emin bildiğini savunuyor bilmediğine susuyor. Ben bu durumu okul öğretmenlerine bağlıyorum okul çocuklar için rol model olacak insanlar için geniş yelpaze sunuyor. İpek sınıf hocasını rol model alıyor. İ.D. hocamla benim çok benzer yanımız var zaten İpek onun için hocasını çok sever. Bu da kendine öz güvenini artırıyor ve sosyal medyada hiç çekinmeden paylaşımlar yapıyor iletişim kuruyor.

Öğretmenin etkisinin aile-okul ilişkisi içinde yer alması öğretmenin sadece akademik değil hem aileyle yakın ilişkileri bulunması hem de okul dışında çeşitli konularda öğrenciye destek olması bakımından bu araştırmada öne çıkan bir bulgudur. Sadece araştırmaya katılan öğretmen değil yapılan görüşmelerde okul müdüründen diğer branş öğretmenlerine uzanan bir listede birçok öğretmenin etkisi olduğu görülmektedir. Öğrencinin sosyal medyadaki ilk eğitsel paylaşımları bir öğretmeni sayesinde dahil olduğu e-Twinning projesi ile ilgili olması bir örnek olarak verilebilir.

Aile-Siber Güvenlik İlişkisi

Aile rolünün açıkça hissedildiği diğer alan siber güvenliktir. Siber güvenlik, kişi ve kurumların ve bunlara ait bilgi ve kaynakların siber ortamdan gelen tehditlere karşı korunmasını içeren teknolojik uygulamalar ve sahip olunan yetenekler olarak tanımlanmaktadır (NICCS, 2018; akt. Yiğit & Seferoğlu, 2019). Siber güvenliğin tanımından anlaşıldığı üzere insan faktörü de göz önüne alınmakta ve sadece teknolojik uygulamaların değil, insana özgü yeteneklerin de siber güvenlik için gerekli olduğu vurgulanmaktadır. Sosyal medya söz konusu olduğunda siber güvenliğin sağlanması oldukça önemli bir husustur. Görüşme verilerinden birkaç alıntı durumu daha iyi açıklayacaktır:

Öğrenci: ... bilgisayarım ve telefonum zaten ailem tarafından izlendiği için ben her olumsuzluğu ailemle paylaşırım aslında olumsuzluk değil de daha çok yapmak istemediğim veya bize zarar verebilecek şeyleri. Mesela bana hediye göndermek için bir müdürüm sosyal medya hesabımdan bizim adresimizi istedi aslında kim olursa olsun adres telefon verilmemeli aslında ben biliyordum o müdürüm il milli eğitim müdürlüğünde ve kendi sosyal medya hesabı ben de aileme sorup geri dönerim dedim bana telefonunu attı o arada ben de babama verdim babamla konuşmuşlar gerçekten il milli eğitim müdür yardımcısı idi ben biliyordum babam ver adresi dedi ve verdim yani sosyal medya ve internette çok dikkatli olmak gerekiyor ama ben elimden geldiği kadar dikkat ediyorum olumsuz gelişen pek bir şey olmadı zaten benim takipçilerim de genelde akademisyen, doktor, öğretmen ve müdürlerden oluşuyor.

Veli: İpek bizler tarafından neler yapması ve neleri yapmaması konusunda uyarıldı özellikle tanımadığı ve bilgi sahibi olmadığı hiç kimse ile özel bilgilerini paylaşmaz. Direkt mesaj yolu ile veya telefonla iletişim

kurmaz açık ortamda her şeyi paylaşabilir bunu bilir. İpek'in telefonunu veya bilgisayarını, ipad'ini hiç sakladığını görmezsiniz şifrelerini biliriz fakat kontrol etme gereği duymayız...

Bu konuda ailenin öğrenciyi bilgilendirmesi, öğrencinin telefon, bilgisayar, tablet gibi araçlarını 'gizleme' eğilimine olmadan açık kullanımının sağlanması, aile tarafından kontrol edildiğini bilme hissi gibi etmenler öğrencinin güvenli şekilde sosyal medyayı kullanmasında önemli olduğu görülmektedir.

Sosyal Medyanın Doğası

Sosyal medyanın eğitsel amaçlı kullanımını şekillendiren etmenlerden bir diğeri olan sosyal medyanın doğası başlığı görüşme verileri içinde en sık yer alan başlık olma özelliği taşımaktadır. Sosyal medya kullanmanın çok zaman alması ve belli bir 'emek' sarf etmeyi gerektirmesi; siber güvenlik konusunda hem bilinçli hem de şüpheli olmayı ve birçok kullanım amacının arasından işlevsel tercihler yapmayı gerektirmesi gibi önemli gereklilikler bulunmaktadır. Bunun yanında birçok getirisi olan sosyal medya bu getirilerden faydalanmak için geçilen süreçlere ve EBA- sosyal medya ilişkisine değinilerek ilgili başlıklar altında aşağıda açıklanmıştır.

Emek İstiyor

Sosyal medyanın eğitsel amaçlı kullanılabilmesi için belirli bir emek vermek gerektiği görüşme bulgularında öne çıkan bir başlıktır. Elde edilen verilerde 'emek istiyor' teması altında ele alınabilecek iki başlık göze çapmaktadır: yapılan paylaşımların içeriği (dili) ve paylaşımlar için harcanan zaman.

Belirli Bir Dili ve Tarzı Var

Sosyal medyanın doğasının anlaşılması onun etkin ve amaca yönelik kullanılabilmesinde önem taşımaktadır. Örneğin bir tweet atarken belirli bir 'dil' kullanma gerekliliği paylaşımlarda önemli bir yer tutmaktadır.

Öğrenci: ... bu dili kullanabilen insanların az olduğu düşüncesindeyim. Çok kişiye ulaşması için herkese hitap edecek şekilde tweet atmaya çalışıyorum bazen şahsi şekilde yazdıklarım da oluyor tabii ama genelde herkese yönelik atıyorum. Ve ilgi çekici olacak şekilde atmaya çalışıyorum. Yazarken genelde öğretmen ve yazarlar gördüğü için de saygılı bir şekilde yazıyorum. Zaten benim paylaşımlarım sadece EBA ve sosyal sorumluluk projeleri ile ilgili şeyler bunun dışında paylaşım yapmıyorum onun için beni takip edenlere kibar bir dille anlatmaya çalışıyorum.

Öğrenci: Bir şey paylaşırken yazımın düzgün olup olmadığına ve diğer insanların bu yazıyı nasıl algılayabileceğine dikkat ederek yazıyorum.

Herkese ulaşan bir dil kullanmak, ilgi çekici şekilde ifade etmek ve eğitsel içeriklerde paylaşımlar yapacak bilgi ve deneyime sahip olmak önemlidir çünkü sosyal medyada nitelikli paylaşımlar yapıldığında takipçi sayısının artması gibi bazı algoritmalar vardır. Alıntılarla daha iyi açıklanabilir:

Öğrenci: Daha çok eğitimle ilgili paylaşımlara buldum beni takip eden insanlara teşekkür ettim iletişim kurdum. Büyüklerime saygılı oldum ve bana bir şey dediklerinde cevap verdim böylelikle takipçi sayım arttı

Öğrenci: EBA'da sosyal medya kısmında sınıf grupları veya okuldaki tüm öğrencilerin bulunduğu gruplar bu gruplara da üye olabilirsiniz üye olduğunuz gruplarda paylaşımlar yaparak istediğiniz konularda bilgi paylaşımı yapılabilir ben daha çok o gün olan olayları paylaşıyorum yaklaşık 2 bin paylaşımım var ayrıca okulumdaki diğer öğrencilere EBA konusunda yardımcı olabilecek yeni şeylerin kullanımı hakkında paylaşım yapıyorum insanlara duyurmaya çalışırım zaten birçok il müdürü bana hep bu konuda teşekkür eder

Paylaşımların içerikleri de eğitsel sosyal medya kullanımında önemli yer tutmaktadır. İçerik üretmek için belirli bir hazırlık sürecinden geçmek gerekir. Kullanım amacı olarak da değerlendirebileceğimiz paylaşımların içeriği çoğunlukla yeni bilgi edinme/paylaşma ve farkındalık ve sosyal sorumluluk etkinliklerine olarak bulunmuştur (Görsel 7 ve Görsel 8).

Görsel 5.

Twitter Paylaşım Örneği

Görsel 6.

EBA Sosyal Medya Paylaşım Örneği

Araştırmada elde edilen verilere göre sosyal medyanın eğitsel kullanımında sosyal sorumluluk projeleri ile ilgili paylaşım yapma ve farkındalık yaratma amaçları önemli bir yer tutmaktadır. Örnek olay üzerinden incelendiğinde @ipekv1 profilinin paylaşımlarında bu konuların yer tuttuğu görülmektedir.

Öğrenci: Twitter’da bir hocamla sosyal sorumluluk projesi yapıyoruz engelli bir kardeşimize okullar açıldığı hafta engelli arabası vereceğiz.

Öğrenci: ...okulunda bir etkinlik yapmayı planlıyoruz işaret dili ve işitme engelliler farkındalık yaratmak için ayrıca Nilay hocam (sosyal medyada tanışılan bir öğretim üyesi) canlı dersler ile bize gönüllü eğitim vereceğine söz verdi.

Özetlemek gerekirse Twitter ve EBA sosyal medya platformlarında belirli bir dilin kullanılması, içeriklerin eğitimle, sosyal sorumluluk projeleri veya dezavantajlı gruplara yönelik farkındalık yaratacak konularda yapılması önemli bileşenler olarak bulunmuştur.

Zaman Ayırmadan Olmuyor

Sosyal medya hangi amaçla kullanılıyor olursa olsun mutlaka zaman isteyen bir araçtır. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde sıklıkla ortaya çıkan zaman başlığını alıntılarla daha iyi açıklamak mümkündür:

Öğrenci: “Arkadaşlarım bunları nasıl yaptığımı soruyorlar ve onlar da tanıştığım kişilerle tanışmak istiyorlar ve onlar da benim gibi sosyal medya kullanmak istiyorlar. Fakat çok zaman harcamak gerekiyor hepsi bir arada olunca zamana da ihtiyaç oluyor tabii ki”

Öğrenci: “Sosyal medyayı kullanımı gün içinde genelde aksamalara yol açmıyor ama bazı durumlarda tabii bir şeyler paylaşırken zamanın nasıl geçtiğini anlamıyorsunuz ve bayağı zamanınız gidiyor. Tabii zaman harcamadan da bir şey olmuyor.”

Öğrenci: “Ben sadece eğitimle ilgili şeyler paylaştım. Özel günleri kutlamak ya da EBA gibi. Daha sonra öğretmenleri, milli eğitim müdürlüklerini ve okulları takip etmeye başladım. Daha çok eğitimle ilgili paylaşımlara buldum beni takip eden insanlara teşekkür ettim iletişim kurdum. Büyüklerime saygılı oldum ve bana bir şey dediklerinde cevap verdim bu şekilde birçok öğretmen, yazar, prof. ve müdürle tanıştım. Ama en çok da bunların olması için zaman ayırdım. Zaten her gün belli aralıklarda girdim ve bana sorulan sorulara cevap verdim zaten profilime baktığımızda EBA, MEB ve eğitim elçisi yazar... bunlar zamanla alakalı bir şey. Bence insanlar iyi şeyler paylaşırsanız sizi takip ediyor zaten takipçilerim tamamı eğitimin içinde kişiler.”

Sosyal medya kullanımında zaman genellikle bağımlılık problemleri üzerinden ele alınsa da örnek olayda bağımlılık belirtisine rastlanmamıştır. Hem veli hem öğrencinin ifadelerinden anlaşıldığı üzere sosyal medyada geçirilen zamanı bir kayıp olmaktan çok elde edilecek getiriler için verilmesi gereken bir emek olarak değerlendirilmesi daha uygun olacaktır.

Öğrenci: “... onlar interneti oyuncak görüyor fakat internet çok büyük kaynak farkında değiller. Zannediyorlar ki internette bir tek oyun oynanıyor...”

Bu konuda özellikle diğer velilerin çocukların internette geçirdiği zamanı ne için kullandıklarına dikkat etmeleri gerektiği de unutulmamalıdır.

Getirileri

Sosyal medya kullanımında öne çıkan başlıklardan biri olan getiriler; tanınmak, kendini duyurmak ve bunların uyandırdığı hisler ve kendini izleme alt başlıkları altında incelenecektir.

Yeni İnsanlarla Tanışmak, Tanınmak- Duyulmak ve Uyandırdığı Hisler

Farklı şehirler farklı mesleklerden birçok insana ulaşmak ve fikirlerini insanlara ulaştırabilmek sosyal medya kullanımında öne çıkan bir getiridir.

Öğrenci: “Çünkü birçok öğretmenle tanıştım ve onlardan yeni bilgiler öğrendim. Sosyal medya kullanırken bir sürü insanla konuştuğum için aslında insanlar genelde profesör ve öğretmenlerle tanıştığım için kendimi mutlu hissediyorum. Tabii çocuk olarak bir profesörün sizi dinlemesi çok güzel duygu. Bunlar gurur veriyor bana. Bence akademik olarak da çok katkısı oldu. Benim yazılarımın da okuyan insanlara katkısı olmuştur eminim.”

Öğrenci: “Beni şu an Ankara’dan Samsun’a İstanbul’dan Muğla’ya insanlar tanıyor. Yakın zamanda biri ile tanıştım bu kişi EBA konusunda Türkiye’deki ikinci kişi yani eğitim öğretim konusundaki en önemli isimlerden biri bu insanlarla konuşuyorum. Hatta Ziya Selçuk hocam ile tanışma imkânı bile olabilir” (sonrasında bir telefon görüşmesi gerçekleştirildi).

Öğrenci: “Sadece videolarım ve sosyal medyada paylaştıklarım doğru olduğu için aradı beni Ziya hocam. Çok mutlu oldum şimdi daha çok çalışacağım”

Veli: “İpek herkese direk ulaşabilecek konumda şu anda. İl müdürlerine kadar takipçisi var. Aklına takılan her şeyi hocalarıyla çözebilir artık bunu öğrenmiş sadece okul hocalarından bahsetmiyorum hiç tanımadığımız insanlarla görüşüyor tabii ki bizim kontrolümüzde. Mesela bir kütüphaneye yardım yapmak için söz vermiş...”

Veli: “Tabii beğenilmek insana moral veriyor takipçi sayısı gün gittikçe arttı her gün artıyor o da bunun farkında daha çok tanınmak istiyor olabilir hiç bunu konuşmadık. İnsanoğlu hep fazlasını istemiştir İpek bilgiye aç bir çocuk hep yeni şeyler öğreniyor hep araştırıyor...”

Görsel 7.*Etkileşim (RT) Örneği*

Eğitimle ilgili önemli bir kurumda veya mevkide çalışan bir profilden RT almak (Görsel 9), sosyal medyada özellikle EBA ile ilgili bilgilendirici paylaşımlarda bulunmak ve bunun Milli Eğitim Bakanı tarafından fark edilmesi, farklı şehirlerdeki eğitimcilerden ve eğitimin farklı paydaşlarından haberdar olmak, onlarla iletişimde olmak gibi durumlar ve bu durumların getirdiği mutluluk ve gurur duyguları sosyal medyanın getirilerinden bazıları olarak ortaya çıkmaktadır.

Kendini İzleme

Kendini izleme, ele alınan örnek olayda sosyal medyanın eğitsel kullanımında önemli bir başlık olarak ortaya çıkmıştır. Sosyal medyada yapılan paylaşımların her an erişilebilir olması kendini izlemeyi de mümkün kılmaktadır. Başka bir ifadeyle kullanıcıya gelişimini periyodik olarak izleme imkânı vermektedir. Yıllar önce yapılan paylaşımların gözden geçirilmesi kişiye kendini değerlendirmek için bir zemin sunmaktadır. Bir alıntı durumu daha iyi açıklayacaktır:

Öğrenci: "... geriye baktığımda neler yazdığımı ne kadar ilerlediğimi göreceğim bence bunların hepsi çok önemli sadece bu araçları nasıl kullanacağımız konusunda bilgi sahibi olmamız gerekiyor. Bir de sizin ne istediğinizle alakalı bir şey bu yani siz eğitim ile ilgili çalışıyorsanız seviyenizi de buradan görmeniz bence çok güzel."

EBA-Sosyal Medya İlişkisi

Araştırmanın öne çıkan bir diğer bulgu ise EBA'daki sosyal medya bölümünün İpek'in öğrenme deneyiminde ve kişilik özelliklerinin gelişiminde üstlendiği roldür.

Veli: "Bence EBA ve sosyal medya entegre olmalı birbirine bu çok önemli bir konu. Galiba İpek sosyal medyada EBA'dan dolayı başarılı neden dersiniz EBA'da da çok başarılı..."

Öğrenci: "Sosyal medya olarak EBA'da sadece okulundaki insanlarla konuşabiliyorken Twitter gibi siteler ile ülkende başka okuldaki kişileri hatta dünyanın öbür ucundaki insanlarla bile konuşma fırsatı buluyorsunuz. Fakat okuldaki sistem daha güvenilir tabii ki..."

Öğrenci: "... yakın zamanda olacak hem de çok yakın zamanda aylar içinde bence EBA sosyal medyaya tam entegre olacak. Herkes isteyen hangi guruba üye olursa orada paylaşım yapacak Türkiye'deki tüm öğretmen ve öğrenciler bir arada olacak ve gerçek kişiler olacak nasıl ben İpek Varol olarak tanınıyorsam Twitter'da herkes ismiyle tanıdığı için kötü bir şey yazamayacak"

Öğretmen: "İpek çok sessiz bir öğrenciydi. Ona görevler vererek, projelere dahil ederek yavaş yavaş açmaya çalıştım. Zamanla oldu ama EBA'daki sosyal medya kısmının etkisi büyüktür. Orada paylaşım yaptıkça diğer sosyal medya araçlarını da kullanmaya başladı"

EBA içinde yer alan gruplar ve bu alanın sunduğu ileti paylaşma, anket (oylama) oluşturma, tartışma başlatma gibi işlemler öğrencinin hem öğretmenleri hem de akranları ile iletişimde kalmasına imkân sağlamaktadır. Ele alınan örnek olayda öğrencinin EBA'da Ağustos 2020 itibarıyla 10 gruba üyeliği, 1115 ileti sayısı, 581 tartışma ve 152 oylama paylaşımı bulunmaktadır. Ayrıca öğrenci EBA'da sosyal, paylaşımcı, aktif katılımcı, duyarlı, popüler gibi çeşitli armaları edinmiştir (Görsel 10).

Görsel 8.

EBA Rozetleri

Önemli günlerin kutlanması, güncel konularda paydaşların fikirlerinin alınması ve eğitsel tartışmalarda bulunulması gibi davranışlarla EBA sosyal medya kısmı etkin bir şekilde kullanılabilir. EBA sosyal medya kısmı etkin bir şekilde kullanılabilir.

Siber Güvenlik

Daha önce ailenin sağladığı kazanımların içinde kısaca değinilen siber güvenlik başlığı sosyal medyanın doğası başlığı altında yeniden detaylı bir şekilde sunulması gereken geniş bir konudur. Görüşme verilerinden ulaşılan bulgulara göre siber güvenliğin sağlanmasında konu hakkında bilgilendirilme (gerek aile gerek okul tarafından) ve şüpheli bir yaklaşıma sahip olmak alt başlıkları öne çıkmaktadır. Aşağıda bu başlıklara değinilmektedir.

Bilgilendirilme

Siber güvenliğin sağlanması ve siber zorbalıktan korunmak ile ilgili okul tarafından bilgilendirilmenin ne kadar önemli olduğu görüşmelerde açıkça görülmüştür.

Öğrenci: "...okulda ve diğer ortamlarda siber zorbalık ifadesini çokça duydum. İnsanların buna çok fazla dikkat etmesi gerekiyor ama daha ne olduğunu bile bilmeyenler var ve bilse de dikkat etmeyenler var. Bu konuda insanların daha çok bilinçlendirilmesi lazım bence. Çünkü sosyal medyadaki insanların hepsi iyi niyetli insanlar değil. Medyada çokça hesap var ve bu hesapların hepsi gerçek değil. Adı aynı olabilir ama sonundaki bir nokta bile başka bir hesap olduğu anlamına gelir ve size bir şey yazıp kendilerini o kişi gibi gösterebilirler. Biz okulda bunların hepsinin dersini aldık ve gerçek yaşamımızda da bunlara dikkat etmemiz

Etiket (hashtag) kullanılan tweetlerin tematik analizinde eğitimden sonra gelen önemli gün ve haftalar da paylaşılan içeriklerde önemli yer tuttuğu görülmektedir. Bu başlığı doğa ve çevreyi koruma, kişileri anma ve güncel olaylarla ilgili paylaşımlar takip etmektedir (Tablo 1).

Tablo 1.

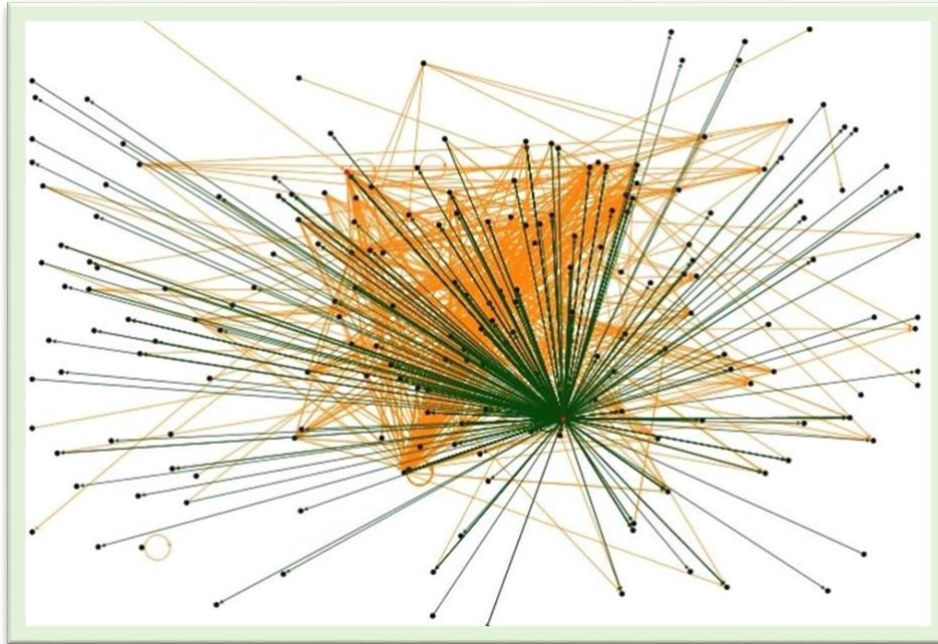
Tweetlerin Etiket Temaları

Etiket Teması	Tema Altındaki Alt Başlık Sayısı
Eğitim	16
Önemli Gün ve Haftalar	7
Doğa ve Çevre Koruma	5
Kişileri Anma	4
Siyasi ve Sosyal Güncel Olaylar	4
Sosyal Farkındalık	3
Merkezi Sınavlar	2
Talep ve Destek	2
Doğal Afet	2

@ipekv1 kullanıcısının etkileşim içinde bulunduğu kişilerle arasında yer alan ağ ve etkileşim haritası da sunulmuştur. Ele alınan kullanıcının gerek takipçileri ile doğrudan gerekse takipçilerinin birbiri arasındaki etkileşimlerinin yoğunluğundan da görüldüğü üzere @ipekv1 Twitter’ı etkileşim aracı olarak aktif bir şekilde kullanmaktadır (Görsel 11).

Görsel 9.

Ağ Analizi (Yeşil Ağ- @İpekv1 ile Takipçileri Arasındaki Direkt Etkileşimleri, Turuncu Ağ- @İpekv1 Takipçilerinin Kendi Aralarındaki Etkileşimleri)

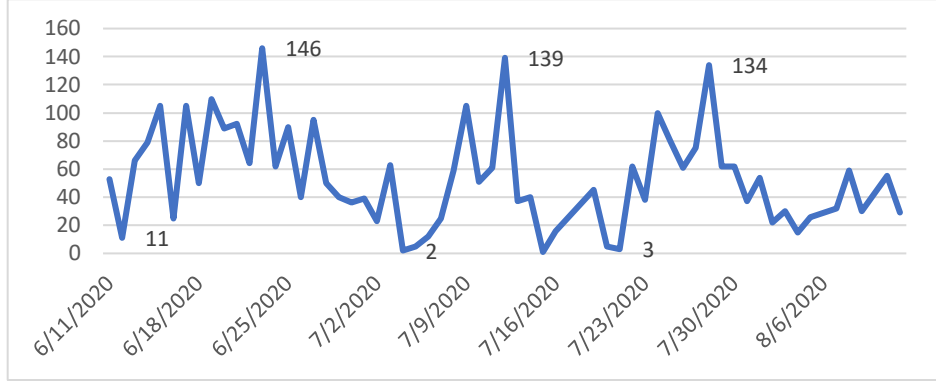

Analiz sonucunda elde edilen bulgulara göre @ipekv1 kullanıcısı tarafından Haziran- Ağustos 2020 ayları arasında atılan tweet sayıları ile ilgili bilgiler Grafik 1’de verilmiştir. Bu bilgilere göre en fazla tweet

23.06.2020 tarihinde 146 tweet olarak belirlenmiş, tweet atma sıklığı en yüksek olan günlere ait bilgiler sunulmuştur.

Grafik 1.

Günlere Göre Tweet Atılma Sıklığı

Araştırmanın bu kısmından elde edilen veriler örnek olay olarak ele alınan profilin Twitter'ı etkin bir şekilde ve eğitsel amaçlı kullandığını destekleyici veri niteliği taşımaktadır. Görüldüğü üzere @ipekv1 eğitsel içerik paylaşıyor ve eğitimle ilgili paylaşımlarında önemli düzeyde etkileşim alan bir profildir.

Sonuç ve Tartışma

Sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanma dinamiklerinin anlaşılmasına yönelik yapılan bu örnek olay araştırması öğrenci (kullanıcı), veli ve öğretmen ile yapılan görüşmeler, öğrencinin sosyal medya paylaşımlarının ve online davranışlarının gözlenmesi ve bir sosyal paylaşım sitesi olan Twitter'daki yazılarının incelenmesiyle yürütülmüştür. Araştırma sonucunda sosyal medyayı eğitsel kullanmada öne çıkan üç başlık görülmüştür: kişisel özellikler, aile ve sosyal medyanın doğası.

Kişisel Özellikler ve Aile

Kişisel özelliklerin sosyal medya kullanımını şekillendirmesi üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Özellikle beş temel kişilik özellik (dışadönüklük, uyumluluk özdenetimlilik, nevroitiklik ve deneyime açıklık) ile sosyal medya kullanımı üzerine yapılan araştırmaların sonuçlarına göre yüksek düzeyde dışadönüklük ve açıklık kişilik özelliği taşıyan bireylerin sosyal medya platformlarını kullanmaya daha yatkın olduğunu göstermiştir (Alan & Kabadayı, 2016). Benzer şekilde kişilik özelliklerinin kullanım amacını şekillendirme durumunun anlaşılması üzerine yapılan bir araştırmada (Kircaburun vd., 2020) dışa dönük bireylerin sosyal medyayı mevcut ilişkilerini sürdürmek, zaman geçirmek ve görevlerini yönetmek için daha çok kullandığı; daha az vicdan sahibi bireylerin, sosyal medyayı kendilerini daha popüler olarak ifade etmek veya sunmak için kullandığını ortaya çıkarmıştır. Nevrotik bireyler zaman geçirmek için sosyal medyayı daha çok kullanırken deneyime açık bireyler sosyal medyayı daha çok mevcut ilişkilerini sürdürmek, bilgilendirmek ve eğitim amaçlı kullanmaktadır. Bu araştırmanın bulgularında nevroitizm veya içe-dışa dönüklük kişisel özellikleri üzerine veri sağlamamaktadır ancak ele alınan örnek olay deneyime açıklık ve özdenetim kişilik özelliklerine sahiptir. Ayrıca insanlarla tanışmayı sevmek, öğrenme isteği,

kendinden emin olma, yardıma ihtiyaç duyduğunda bir başkasıyla iletişime geçme, zamanı iyi kullanma ve planlama yapma, kendi kararlarını alma ve kendinin farkında olma (öz izleme) gibi birçok beceri ve kişisel özellik sosyal medyanın eğitsel kullanımında önemli bulunmuştur. Kişisel özelliklerin sosyal medya kullanımını şekillendirmesi bağlamında araştırma sonuçlarının alanyazınla benzerlik gösterdiği söylenebilir. Bu araştırmanın bir diğer sonucu sosyal medya deneyiminin kişilik özelliklerini şekillendirmesidir. Ele alınan örnek olayda görülen içedönüklük ve konuşmaktan çekinme, utangaçlık gibi özellikler sosyal medya kullanımıyla azalarak kaybolmuştur.

Sosyal medya kullanımı bağlamında ele alınan diğer başlık olan aile ile ilgili yapılan bir araştırmada öğrencinin sosyal medya kullanım süresi ve sıklığının aile iletişimini olumsuz etkilemediği görülürken (Okumuş & Parlar, 2018) başka bir araştırmada sosyal medya kullanım süresine ve kullanım sıklığına göre aile içi iletişim puanları arasında anlamlı farklılık görüldüğü saptanmıştır (Demir, 2016). Görüldüğü gibi farklı örneklem ve çalışma gruplarında farklılık gösteren bir değişken olan aile, bu araştırmada kişisel özelliklerin şekillendiği bir ortam ve siber güvenlikle ilgili güvenli ve iletişime açık özellikler göstererek eğitsel sosyal medya kullanımını teşvik eden bir yapıdadır.

Sosyal Medyanın Doğası

Sosyal medya kendinden önce ve sonraki iletişim biçimleriyle ilişkili olarak kişilerin gündelik hayatında yer almaktadır. ‘Yeni’ olarak nitelenebilecek bu iletişim biçimi ise esasen tarihsel bir sürece sahiptir ve bu tarihsel ve ilişkisel kullanım pratikleri sosyal medyayı Bourdieucü bir bakış açısıyla ele almayı mümkün hale getirmiştir (Dikkol, 2020, s. 14). Önceki araştırmalarda Bourdieu perspektifinden ele alınan sosyal medya genel bir alan olarak incelenebildiği gibi özelde Facebook, Twitter ve benzeri alt alanlar bağlamında da incelenmiştir (Bakan & Karaaslan, 2017; Boz vd., 2017; Dikkol, 2020). Sosyal medyanın doğasını anlamak için Bourdieu’nun alan-habitus-sermaye ve sembolik şiddet kavramlarından faydalanmak mümkündür. Bir alan olarak ele alınabilen sosyal medya Bourdieu tarafından tanımlanan ‘alan’ın özelliklerini barındırmaktadır. Alan kavramı bir kurum gibi statik bir anlam içermez sınırları işleyişi mantığı kesinen belirlenmiş bir kavram değildir (Palabıyık, 2011). Bourdieu’nun çalışmalarında alan kavramının coğrafi veya mekânsal değil sosyal ilişkiler bağlamında ele alındığı görülmektedir.

Alan, Bourdieu çalışmalarını farklılaştıran önemli bir metaforudur. Bourdieu, bir alanı, konumlar ile ilişkilerinin ekonomik, sosyal ve kültürel sermayenin dağılımı ile belirlendiği sosyal pozisyonlar arasındaki ilişkiler ağı olarak tanımlar (Power, 1999). Alanlar arasındaki sınırlar gözenekli olmasına rağmen, her alan kendi mantığıyla ‘oyunun kurallarını’ karakterize eder. Alanlardaki aktörler, oyunun alana özgü kurallarına dayalı olarak sermaye biriktirmek için mücadele ederler (Bourdieu & Wacquant, 1992). Bu araştırmada sosyal medyanın eğitsel kullanımında başarılı bir aktör olarak ele alınan örnek olay (@ipekv1) alana özgü kurallara dayalı olarak aslında dijital alanda, alana özgü sermayesini güçlendirmektedir.

Alan kavramını anlamak için sermayeye değinmek gerekir çünkü alan ve sermaye arasında hermenotik bir ilişki vardır. Bu ilişki birbirini karşılıklı olarak anlamlandırma ilişkisidir. Sermaye ilgiyi

geliştirir ve bu da oyuna girmeye (alanda var olma) sebep olur. Bir alanı anlamak için nasıl bir sermaye yarattığına bakmak gerekir. Bu noktada Bourdieu'nün temel kavramları ile geliştirilen ve nispeten yeni bir kavram olan 'dijital sermaye' karşımıza çıkar. Dijital sermaye, dijital yetkinliklerin bilgi, iletişim, güvenlik, içerik oluşturma ve problem çözme) birikimidir. Diğer tüm sermayelerde olduğu gibi, sürekli aktarım ve birikim yoluyla sosyal eşitsizlikleri koruma eğilimindedir. Dijital sermaye "bir dizi içselleştirilmiş yetenek ve yetkinlik (dijital yetkinlikler) ve aynı zamanda tarihsel olarak biriktirilebilen ve bir arenadan diğerine aktarılabilen "dışsal kaynaklar" (dijital teknoloji) olarak tanımlanabilir (Ragnedda, 2018). Ekonomik ve kültürel sermaye gibi birincil sermaye türlerinden farklı ikincil bir sermaye biçimi olarak ele alınan dijital sermaye programlama gibi ekonomik sermayeye kolayca dönüştürülebilen dijital sermaye biçimlerinden sosyal medya araçlarını kullanmak gibi diğer dijital sermaye türlerinin sosyal sermayeye dönüştürülmesine kadar geniş bir alanı ifade etmek için kullanılabilir (Ignatow & Robinson, 2017; Tapscott vd., 2000). Öyleyse bu araştırmada sosyal medya araçlarını amaca yönelik (eğitsel) kullanabilmek dijital sermaye kapsamında ele alınabilir.

Sosyal medya araçlarının diğer sermaye türlerinin (sosyal, ekonomik, kişisel, politik ve kültürel) pekiştirilmesinde etkili olduğu düşünülmektedir. Dijital sermaye ile diğer sermaye türleri arasındaki dönüşümler bu sermayelerin dijital eşitsizlikler yaratma yollarına da katkı sağlamaktadır. Örneğin bilgi teknolojilerine erişim ve internet kullanımındaki eşitsizliklerin ekonomik ve kültürel sermaye gibi çevrimdışı kaynaklardaki yansımalarını ele alan çalışmada Witte ve Mannon (2010) internetin değişen doğası ve kullanımının toplumsal yansımalarına değinmektedir. Çalışmada özellikle dijital teknolojilerinin tıklama ve yazma işlemlerinin yanında dâhil olmanın ve dışarıda kalmanın da mümkün olduğu bir sosyal dünyaya adım atmak olduğunu ifade edilmektedir. Bu bağlamda dijital uçurumun sadece teknolojiye erişim değil; giderek daha önemli olan, teknolojiyi kullanma yöntemlerimiz ve bunun sonuçlarıyla ilgili olduğu vurgulanmaktadır.

Dijital uçurum dendiğinde ise dijital sermayenin diğer sermaye türleri ile ilişkisine değinmek gereklidir. Hilgers ve Mangez (2014) araştırmalarında interneti bir alan olarak ele almış ve üniversite eğitimi almış olan ebeveynlerin diğerlerine oranla çocuklarına çevrimiçi bir işte yardımcı olma olasılıklarının üç kat daha fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu bulgu ebeveynlerin eğitim durumu ile çocuklarına dijital alanda desteklenmeleri arasında güçlü bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir. Bu araştırmada da ailenin öğrencinin sosyal medya kullanımında oldukça destekleyici bir yaklaşımı benimsediği görülmüştür. Görüşmelerde aileyi yakinen tanıyan öğretmen, ele alınan aileyi öğrenci odaklı, araştıran ve iletişime açık olarak tanımlamıştır. Bu özelliklerin, ailenin öğrencinin kullanımını desteklemede işe koşulduğunu söylemek mümkündür. Aile tarafından yeterince desteklenemeyen öğrencilerin dijital alanda dezavantajlı durumda kalışı dijital uçurum olarak değerlendirilebilir. Araştırmada ailenin hem okul ilişkileri hem de siber güvenlik esaslarına uygun bir internet kullanımı için önemli olduğu bulunmuştur. Bourdieu'nun bir röportajında söylediği "aileden aldığımız şey bir teşvik ve cesaretlendirmeden ziyade bir kullanma kılavuzudur" cümlesinde geçen kullanma kılavuzu, bu araştırmada öğrencinin aileden edindiği siber

güvenlik bilgisi ve ailenin okulla yakın ilişkisinin getirdikleri öğrencinin dijital sermayesine katkı sağlamaktadır (Miquel, 1991). Bu bakımdan alanyazınla bütünleşen bir sonuç olduğunu söylemek mümkündür.

İlgili araştırmalarda sosyal medya platformu veya sosyal ağlarının bireylerin sosyal sermayesine katkı sağladığı bulunmuştur (Christofides vd., 2009). Hâlihazırda Bourdieu'nun (1986) sermayeye getirdiği çok boyutlu bakış açısı bu tür sermayelerin birbiri içindeki dönüşümlerine (bazı şartlar altında ve birtakım araçlar tarafından) de sıklıkla değişmektedir. Öyleyse sosyal medya kullanımının sermayeler arası dönüşümde ve çeşitli sermayelerin desteklenmesinde rolü olduğu söylenebilir. Bu örnek olayda da dijital sermayenin diğer sermaye türlerinden beslendiği ve onları beslediği görülmüştür. Örneğin öğrencinin EBA'daki rozetleri ya da yüksek takipçi ve etkileşim sayısı dijital alanda edinilen bir ödül iken öğrenci arkadaşları arasında 'fenomen' olarak algılanmakta ve arkadaşları tarafından imrenilen bir konumda yer alabilmektedir. Aksoy ve Usta (2020) EBA rozetleri ile ilgili araştırmada bazı öğrencilerin EBA'da aldıkları rozetlerden sınıftaki arkadaşlarının haberdar olmasını istemediğini bildirmiştir. Bu durum öğrencilerin bir kısmı başarılarını paylaşmaktan ve yeteneklerinin sergilenmesinden mutluluk duyarken bir kısmın da arkadaşları ile kıyaslanmaktan, yarıştırmaktan ve yetersizlik duygusunu yaşamaktan kaçınmakta oldukları şeklinde yorumlanmıştır. Bu bulgu dijital olanın dijitalde kalmadığını, sermayeler arası dönüşümlerin eşitsizlikleri de beraberinde getirdiğini açıkça göstermektedir.

Farklı araştırmalarda öğrencilerin interneti eğitsel amaçlı kullanımlarının eğitimin diğer paydaşlarıyla olan sosyal etkileşimi artırdığı ve bu çerçevede dijital uçurumun sosyal sermaye üzerinde etkili olduğunu ifade eden araştırmalar vardır (Kartal vd., 2017). Bu araştırmada da sosyal medyanın getirileri başlığı altında daha önce ele alındığı gibi tanınmak ve uyandırdığı hisler eğitsel sosyal medyanın getirileridir. Gündelik hayatta iletişime geçme imkânı bulunamayan kişiler dijital alanda ulaşılabilir olmaktadır. Ayrıca bu kişilere ulaşmak değil onlar tarafından duyulmak ve takdir edilmek de mümkün olmaktadır. Bu avantajlardan faydalanma ya da geri kalma durumu dijital uçurum olarak ele alınabilir. Bu bağlamda internetin sunduğu kaynak ve imkânlardan faydalanmadaki eşitsizlikler üzerinde durulması gereken bir alandır (Ragnedda, 2017; Van Deursen & Helsper, 2015). Örneğin sosyal medyanın Instagram üzerinden incelendiği bir araştırmada Instagram aracılığıyla kullanıcıların sosyal ve kültürel sermayelerini sağlamlaştırdığı bulunmuştur (Saltık, 2018). Bir araştırmada Facebook profilleri Bourdieu'nün alan ve habitus kavramları çerçevesinde analiz edilmiştir. Bu analizde profillerdeki paylaşımlar ve beğeniler temele alınmış ve kullanıcıların kendi habituslarına paralel olarak izlerini Facebook hesaplarına bıraktığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca profillerin yaptığı paylaşımların farklı sermaye türlerine dair bilgiler içerdiği de ifade edilmiştir (Dikkol, 2020). Bu sonuçlar profillerin kendi alanlarında eyleyen bir konumda oldukları ve bu süreçte de çeşitli sermayelerini işe koştüğünü göstermektedir. Bu araştırmada da öğrenci kimliği üzerinden dijital sermayenin güçlendirildiği söylenebilir.

Twitter'ın bireylerin popüler kimlikler yaratarak simgesel sermaye elde ettikleri bir alan olduğu ve Bourdieu'dan hareketle bireylerin farklı alanlara uygun sermaye biçimlerini kullanarak sosyal ağlarda

rekabet ettiği; sosyal medyada, sosyal sermaye birikimi daha çok olan kullanıcının profilini daha güçlü konuma taşıyabildiği ifade edilmiştir (Güzel, 2016). Bu kullanıcılar dijital ağlarda sosyal, simgesel ya da daha geniş ölçekteki kültürel sermayeleriyle inşa ettikleri dijital habitus'larıyla sanal birer statü edinirler. Sosyal medyada hem bir habitusun oluşmasını mümkün kılan normlar vardır aynı zamanda sınırları belirlenmiş ve durağan olmanın aksine dinamik ve esnek yapılı bir alandır. Örneğin Twitter bir alt alan olarak ele alındığında bu alana ait bir habitusun varlığı da mümkündür. Habitus paydaşların bir dizi ortak tutum, inanç ve varsayımları paylaştığı zihinsel alışkanlıklardır. Habitus, farklılıkların ve uygulamanın altında yatan ince ayrıntıların fark edilmesinde bireyin sahip olduğu kolektif deneyimler ve geçmiş yaşantıların gruplandırılması yoluna gidilmesini kapsar. Habitus hem toplumun bireyi yapılandığı hem de bireyin toplumu yapılandığı birtakım alışkanlıklar, değerler ve normların oluşturduğu eylem kalıbı şeklinde tanımlanabilir (Ölçer, 2019). Olay ve durumlara tepki verme biçimimizde habitusların belirleyici olduğunu söyleyebiliriz.

Habitus, alanın kural ve ödülleri tanımlar ve bilinirliğini sağlamaktadır. Burada 'illusio' kavramına değinmek gerekir. Illusio oyunun çabaya değdiğini düşünmek şeklinde tanımlanır (Bourdieu 2015a: akt. Ölçer, 2019). Yani illusio oyundan elde edilecek çıkarılara gönderme yapar. Öyleyse belirli bir alana has illusio beklentisi bu alanın habitusunun benimsenmesiyle mümkün olur. Bu durumda araştırmada ele alınan örnek olayın habitusu benimsediğini söylemek mümkündür. Çünkü kullanıcının sosyal medyaya emek vermek ve zaman ayırmanın yanında burada kullanılan dilsel habitusa uyum sağlamaya çalıştığı da görülmüştür. Örnek olayda habitus, tweet atma, paylaşım yapma ve takip etme eylemlerinin belirli yönlerini düzenlemektedir. Tweet atarken kullanılan 'belirli dil' ve birini takip etmeden önce dikkat edilen kriterler sosyal medya kullanımını işlevsel hale getirmek için önemlidir.

Örneğin Twitter paylaşımlarının incelenmesi ile yürütülen bir araştırmada (Kartal & Algül, 2019) Türkiye'de en çok öğrenci nüfusuna sahip üç vakıf ve üç devlet üniversitelerinin tercih dönemindeki 290 Twitter paylaşımı içerik analizi yöntemiyle incelendiğinde üniversitelerin ortam enstrümanlarının eksik veya yetersiz kullanımı ve yapılan paylaşımların doğru bir şekilde yapıldığından emin olunamaması sonucu, üniversitelerin tercih tanıtım dönemlerinde, halkla ilişkiler faaliyeti olarak kendini tanıtmaya ve gündem oluşturma faaliyetleri kapsamında, Twitter'ın yeterince etkili bir şekilde değerlendirilemediği, kullanılmadığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuç Twitter'ın etkin bir şekilde kullanılma imkânı sağladığı alanlardan faydalanabilmek için habitusun ne kadar belirleyici olduğunu göstermektedir.

Bourdieu araştırmalarında dört temel kavramın (alan, habitus, sermaye ve sembolik şiddet) yer alması bakış açısının bütünlüğü için önemlidir. Bu bağlamda değinilecek son kavram olan sembolik şiddet yetkili kişilerin güç ilişkileri ağı olarak yorumlanabilir (Bourdieu & Wacquant, 1992). Twitter'da herkesin kendini yetki sahibi görmesiyle sembolik şiddet farklı bir boyut kazanmakla birlikte burada da profillerin şekilleri üzerinden sembolik şiddet uygulanabilmektedir. Örneğin İpek'in eğitimle ilgili içeriklerine yaşça büyük görünen profillerin uyguladığı otoriter sembolik şiddeti onun ifadeleriyle aktaralım:

Öğrenci: "...genelde benimle ya da başkalarıyla rahatsız edici şekilde konuşanların kendilerini konuştuğu kişilerden daha üstün gördüğünü düşünüyorum. Rahatsız edici bulduğum nokta bilmediği bir şey hakkında biliyormuş gibi konuşmaları. Hatta hiç bilmedikleri konularda yorum yapanlar sadece zıt oldukları için yazanlar var zaten bir tane öğretmenle böyle bir olay yaşadım..."

Öğrenci: "...beni takibi bırakan bir öğretmen var hiç sebepsiz beni bıraktı mesaj yazdım cevap bile vermedi insanlar garip. Benimle fikirleri ters düşenler oluyor bir konuyu desteklediğim için çok takibi bırakan oldu"

Veli: "Olumsuz gelişme oldu. İpek aşağı geldi telaşlı, bir sorun olduğunu anladım normalde İpek pek yardım almaz yukarı gelmemi istedi abisi annesi yanımdaydı ben anladım onların yanında konuşmadı. Yetişkin biri tanımadığı bir çocuğa Politika, Tarım, Eğitim ne bulduysa döktürmüş İpek de korkmuş doğal olarak... belki de farklı düşünceye sahip birisi bilemeyiz..."

İpek 13 yaşında bir öğrenci olarak paylaştığı eğitsel içeriklere verilen yanıtlarda bile bazen sembolik şiddeti deneyimlemektedir ve bu şiddetin kaynağı statü veya yaş gibi değişkenler olabilmektedir. Simgesel şiddet kavramı hayatın pek çok alanında tahakküm kurma tekniklerini ifade etmektedir (Ölçer, 2019). Sosyal medya gibi dijital bir alanda ise tahakküm ilişkileri fiziksel bir şiddet değil simgesel şiddet aracılığıyla ifade bulur (Bourdieu, 2014). Simgesel şiddetin en hızlı ve yaygın şekilde etkin uygulandığı alan sosyal medyadır demek yanlış olmaz. Bu bağlamda sosyal medyada sembolik şiddet ile ilgili birçok çalışma mevcuttur:

"Ekşi Sözlük birbirinden çok farklı görüşlerin aynı platformda özgürce dile getirilebildiği bir sosyal medya aracıdır. Bu açıdan sosyal medya adına önemli bir yerdedir; ancak, yazarlar sözlükteki yaygın olarak kabul gören herhangi bir görüşe aykırı bir fikir beyan ettiklerinde, onlara karşıt görüşteki diğer yazarlar tarafından simgesel şiddete uğrayabilmektedirler. ...farklı görüşleri paylaştıkları yazarlara simgesel şiddet uygulayabilmekte ve onların görüşlerini beyan etmelerini, dolaylı olarak da olsa, engelleyebilmektedirler. Bazı durumlarda ise... yazara şiddet uygulanmaya başlanmaktadır" (Yalçın, 2015'dan aktaran Ölçer, 2019).

@ipekv1 profili temelinde ulaşılan çıkarımlar giderek dijitalleşen dünyada sosyal medya kullanımının eğitsel amaçlara yönlendirilmesinde yol gösterici olması umulmaktadır. Özellikle sosyal medya alanının doğasının kavranmasının etkin, amaca yönelik ve güvenli kullanım sağlamadaki rolünün anlaşılması kritiktir. Örneğin dijital sermaye eğitimde fark yaratan bir etmen olarak görülebilmektedir. İnsanların dijital alanda sunulan kaynakları yararına kullanılır hale getirmek için diğer sermaye türlerinden beslenmesi gerekmektedir. Bunun için aile ve kişisel özellikler ardından da sosyal medyanın doğası öne çıkmaktadır.

Öneriler

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanmak isteyen öğrencilere; sosyal medyanın doğasını anlamadan etkin bir kullanım gerçekleştiremeyeceklerinin farkında olmaları, siber Güvenlik konusuna önem vermeleri ve gerek aileleri gerekse öğretmenlerinden destek almaları önerilebilir. Velilere ise; öğrencilere rehberlik etmelerinin çok önemli olduğu görülen siber güvenlik konusunda kendilerini geliştirmeleri, öğrencinin internette geçirdiği süreyi bir kayıp olarak düşünmek yerine bu kullanımı hedef odaklı bir şekilde yönlendirmeleri önerilebilir. Veliler, çocuklarını dijital alanda geri kalmayarak akranlarının eriştiği getirilerden faydalanması için yönlendirebilirler. Öğretmenlere, öğrencilerin sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanmada önemli bir rolleri olduğunu fark etmeleri ve bu farkındalıkla öğrencilere yaklaşımları önerilebilir.

Sınırlılıklar ve Gelecek Araştırmalar

Eğitsel sosyal medya kullanımı dinamiklerinin anlaşılmasını amaçlayan bu araştırmanın bazı sınırlılıkları vardır. Örneğin araştırma 4 Temmuz ve 22 Ağustos 2020 tarihleri arasında yürütülmüş olup veri elde etme işlemi bu süreçle sınırlıdır. Bu süreçte öğrenci, öğretmen ve veli ile görüşülmüş ve yazılı kaynaklar analiz edilmiştir. Ancak yapılan analizler 2 aylık bir süreç ve görüşme soruları ile yazılı kaynaklar da yaklaşık 3200 tweet ile sınırlıdır. Gelecek araştırmalarda birden çok örnek olay ele alınarak karşılaştırmalı bir analiz yapılabilir, veri elde etme süreci daha uzun bir zamana bırakılarak genişletilebilir. Ayrıca bu araştırmada sosyal medya Twitter ve EBA platformları ile sınırlıdır. Bu araştırmanın tüm internet alanı içinde oldukça dar bir alanda gerçekleştirildiğini göstermektedir. Gelecek araştırmalar YouTube, Instagram ve benzeri platformlar eklenerek genişletilebilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Çalışmaya birinci yazar %60 oranında (araştırmanın planlanması, veri toplama aracının geliştirilmesi, görüşme ve gözlem verilerinin toplanması, verilerin analizi ve raporlanması), ikinci yazar ise %40 oranında (araştırmanın yürütülebilmesi için gerekli yazışmaların yapılması, dokümanların elde edilmesi, verilerin analizi ve raporlanması) katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Bildirilen araştırmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Araştırma sürecinde katılımcı olarak yer alan Sn. İpek Varol ve Sn. Nurdoğan Varol'a zaman ve deneyimlerini paylaştıkları için teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Abella-García, V., Delgado-Benito, V., Ausín-Villaverde, V., & Hortigüela-Alcalá, D. (2019). To tweet or not to tweet: Student perceptions of the use of Twitter on an undergraduate degree course. *Innovations in Education and Teaching International*, 56(4), 402-411. <https://doi.org/10.1080/14703297.2018.1444503>
- Aksoy, N. & Usta, E. (2020). Ortaokul Öğrencilerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Sistemindeki Dijital Rozet Kullanımına İlişkin Görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education*, 5(1), 59-74.
- Bakan, U. & Karaaslan, İ. A. (2017). Bireysel farklılıkların sosyal sermaye oluşumuna etkisi: Facebook ve LinkedIn kullanıcıları üzerine karşılaştırmalı bir analiz. *Intermedia International e-Journal*, 4(6), 77-94. <https://doi.org/10.21645/intermedia.2017.25>
- Bilgin, N. (2014). *Sosyal bilimlerde içerik analizi: teknikler ve örnekler çalışmaları*. Siyasal Kitabevi.
- Bogdan, R. C. & Biklen, S. K. (2007). *Qualitative research for education: An introduction to theories and methods*, (5th Edition). Pearson.
- Bourdieu, P. (1986). "The Forms of Capital." In *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Greenwood.
- Bourdieu, P., & Wacquant, L. J. (1992). *An invitation to reflexive sociology*. University of Chicago Press.
- Bourdieu, P. (2014). Simgesel sermaye ve toplumsal sınıflar. *Cogito*, 76, 192-203.
- Boz, B., Buluk, B., & Aysu, S. (2017). Sosyal Medya Kullanımı ve Sosyal Sermaye İlişkisi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (16. ÜİK Özel Sayısı), 633-648. <https://doi.org/10.18092/ulikidince.322258>
- Christofides, E., Muise, A., & Desmarais, S. (2009). Information disclosure and control on Facebook: Are they two sides of the same coin or two different processes?. *Cyberpsychology & Behavior*, 12(3), 341-345. <https://doi.org/10.1089/cpb.2008.0226>
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (M. Bütün & S.B. Demir, Çev.). Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into Practice*, 39(3), 124-130. https://doi.org/10.1207/s15430421tip3903_2
- Demir, Ü. (2016). Sosyal medya kullanımı ve aile iletişimi: Çanakkale'de lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Selçuk İletişim*, 9(2), 27-50. <https://doi.org/10.18094/si.99029>
- Deniz, L. & Gürültü, E. (2018). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(2), 355-367. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.389780>
- Digital Around The World. *We are social* <https://wearesocial.com/blog/2019/01/digital-2019-global-internet-use-accelerates>
- Dikkol, S. (2020). Sosyal Medya Alanına Bourdieücü Bir Yaklaşım: Facebook Üzerine Bir İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(1), 169-188. <https://doi.org/doi/10.17680/erciyesiletisim.621243>
- Dommett, E. J. (2019). Understanding student use of twitter and online forums in higher education. *Education and Information Technologies*, 24(1), 325-343. <https://doi.org/10.1007/s10639-018-9776-5>
- Efe, H. A. (2017). Fen alanları öğretmen adaylarının sosyal medyaya yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 191-213.
- Guion, L. A. (2002). Triangulation: Establishing the validity of qualitative studies. *EDIS*, 2002(6).

- Güzel, E. (2016). Dijital kültür ve çevrimiçi sosyal ağlarda rekabetin aktörü: "Dijital habitus". *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(1). <https://doi.org/10.19145/guifd.26114>
- Güler, A., Halicioğlu M. B., & Taşğın, S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemi. teorik çerçeve, pratik öneriler*, Seçkin Yayınları
- Hilgers, M. & Mangez, É. (Eds.). (2014). *Bourdieu's theory of social fields: Concepts and applications*. Routledge.
- Ignatow, G. & Robinson, L. (2017). *Pierre Bourdieu: theorizing the digital. Information, Communication & Society*, 20(7), 950-966. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2017.1301519>
- Kartal, A.K. & Algül, A. (2019). Vakıf ve devlet üniversitelerinin kurumsal imaj bağlamında twitter paylaşımlarının içerik analizi. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 3(1), 57-70. <https://doi.org/10.17932/IAU.EJNM.25480200.2019.3/1.57-70>
- Kartal, O. Y., Yazgan, A. D., & Kıncal, R. Y. (2017). Bilişim çağında sosyal sermayenin yeni belirleyicileri: dijital uçurum ve sosyal medya okuryazarlığı. *Journal Of Kirsehir Education Faculty*, 18(2).
- Katrimouza, A., Tselios, N., & Kasimati, M. C. (2019). Twitter adoption, students' perceptions, Big Five personality traits and learning outcome: Lessons learned from 3 case studies. *Innovations in Education and Teaching International*, 56(1), 25-35. <https://doi.org/10.1080/14703297.2017.1392890>
- Kircaburun, K., Alhabash, S., Tosuntaş, Ş. B., & Griffiths, M. D. (2020). Uses and gratifications of problematic social media use among university students: A simultaneous examination of the Big Five of personality traits, social media platforms, and social media use motives. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 18(3), 525-547. <https://doi.org/10.1007/s11469-018-9940-6>
- Konuk, N. & Güntaş, S. (2019). Sosyal medya kullanımı eğitimi ve bir eğitim aracı olarak sosyal medya kullanımı. *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries*, 3(4), 1-25.
- Kuzhan, M. (2019). İnternetin eğitsel nitelikli kullanımı üzerine yapılan araştırmaların analizi. *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 2(2), 137-145.
- Luo, T., Shah, S. J., & Cromptom, H. (2019). Using Twitter to support reflective learning in an asynchronous online course. *Australasian Journal of Educational Technology*, 35(3). <https://doi.org/10.14742/ajet.4124>
- Malik, A., Heyman-Schrum, C., & Johri, A. (2019). Use of Twitter across educational settings: a review of the literature. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16(1), 36. <https://doi.org/10.1186/s41239-019-0166-x>
- Miquel, P. (1991). Chercheurs de notre temps: Pierre Bourdieu. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=Ar_IxWC1KUw
- Mollaoğlu, M., Hastaoğlu, F., Başer, E., & Mollaoğlu, S. (2019). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyal medya kullanım özellikleri ve tutumlarının incelenmesi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 4(2), 157-166. <https://doi.org/10.21733/ibad.528372>
- Okumuş, V. & Parlar, H. (2018). Çocukların sosyal medya kullanım amaçları ve ebeveyn tutumları. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(33).
- Ölçer, H. (2019). Pierre Bourdieu sosyolojisinde simgesel şiddet sorunsalı ve biçimleri. *Nosyon: International Journal of Society and Culture Studies*, (2), 34-49.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.

- Palabıyık, A. (2011). Pierre Bourdieu Sosyolojisinde “Habitus”, “Sermaye” ve “Alan” Üzerine1. *Liberal Düşünce Dergisi*, (62), 1-21.
- Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri (1. Basım). M. Bütün ve S. Beşir Demir (Çev. Edt.). Pegem Akademi.
- Power, E. M. (1999). An introduction to Pierre Bourdieu's key theoretical concepts. *Journal for the Study of Food and Society*, 3(1), 48-52. <https://doi.org/10.2752/152897999786690753>
- Ragnedda, M. (2017). *The third digital divide: A Weberian approach to digital inequalities*. Taylor & Francis. <https://doi.org/10.4324/9781315606002>
- Ragnedda, M. (2018). Conceptualizing digital capital. *Telematics and Informatics*, 35(8), 2366-2375. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2018.10.006>
- Saltık, R. (2018). Sosyal sermaye ve armağan ekonomisi üzerinden sosyal medya ve stalk olgusu: Instagram üzerinden bir inceleme. *Akdeniz İletişim*, (30). <https://doi.org/10.31123/akil.462251>
- Singleton, R. A. & Straits, B. C. (2005). *Approaches to social sciences*. Oxford University Press.
- Süer, S., Sezgin, K., & Oral, B. (2017). Z kuşağındaki öğrencilerin internete ilişkin algılarının belirlenmesi: bir metafor çalışması. *Electronic Journal of Education Sciences*, 6(12), 190-203.
- Tapscott, D., Ticoll, D., & Lowy, A. (2000). *Digital capital: Harnessing the power of business webs*. Harvard Business Review Press.
- TUİK, 2017. *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>
- TUİK, 2013. *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>
- Van Deursen, A. J. & Helsper, E. J. (2015). The third-level digital divide: Who benefits most from being online?. In Robinson L., Cotten S.R., Schulz J., Hale T.M, Williams A. (Eds) *Communication and information technologies annual*. Emerald Group Publishing
- Witte, J. C. & Mannon, S. E. (2010). *The internet and social inequalities*. Routledge.
- Yaylak, E. & İnan, S. (2018a). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimde sosyal medyanın kullanılmasına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 1-32.
- Yaylak, E. & İnan, S. (2018b). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimde sosyal medyayı kullanma düzeyleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 62-87.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yiğit, M. F. & Seferoğlu, S. S. (2019). Öğrencilerin siber güvenlik davranışlarının beş faktör kişilik özellikleri ve çeşitli diğer değişkenlere göre incelenmesi. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 15(1). <https://doi.org/10.17860/mersinefd.437610>
- Yin, R. K. (2003). *Case study research, designs and methods* (3rd Edition). Sage Publications.
- Yukay Yüksel, M, Çini, A., & Yasak, B. (2020). Genç yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığı, yalnızlık ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (40), 66-85. <https://doi.org/10.33418/ataunikkefd.676402>

EK-1 Etik Kurul İzin Belgesi

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

OTURUM TARİHİ	OTURUM SAYISI	KARAR SAYISI
02/09/2020	09	2020-63

KARAR NO: 2020-63

Arş. Gör. Saniye Nur ERGAN'ın "Sosyal Medyanın Eğitsel Kullanımı Üzerine Bir Örnek Olay Araştırması" başlıklı çalışması etik yönden incelendi.

Arş. Gör. Saniye Nur ERGAN'ın "Sosyal Medyanın Eğitsel Kullanımı Üzerine Bir Örnek Olay Araştırması" başlıklı çalışmasının etik yönden uygun olduğuna, toplantıya katılanların oy birliğiyle karar verildi.

ASLI GİBİDİR
02/09/2020

Dr. Öğr. Üyesi Hasan Hüseyin MUTLU
Başkan